

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ԿԱՊՈՒՅՏ ԱՎԱԶ»

ՍԱՀՄԱՆԱՓՈՒԿ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՄԲ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶԻ
ԵՂԵԳՆՈՒՏԻ ԱՎԱԶԱԿՈՂՃԱՅԻՆ ԽԱՌՆՈՒՐԴԻ ՀԱՆՔԱՎԱՅՐԻ 1-ԻՆ ՏԵՂԱՄԱՍՈՒՄ
ԵՐԿՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽՆԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՄԱՆ ՀԱՅՏ

Տնօրեն՝

Ա. ՄՈՒՔԱՅԵԼՅԱՆ

Երևան 2023

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Էջ
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ	3
1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	6
Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը	6
Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը	11
Նախագծման նորմատիվ-իրավական հենքը	15
2. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ	19
Գտնվելու վայրը	19
Ռեյիեֆ, երկրաձևաբանություն, սեյսմիկ բնութագիր, սողանքներ	22
Շրջանի կլիման	26
Մթնոլորտային օդ	29
Ջրային ռեսուրսներ	31
Հողեր	33
Բուսական և կենդանական աշխարհ	37
Վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	40
3. ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ	42
Ենթակառուցվածքներ	42
Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիր	45
Պատմության, մշակութային հուշարձաններ	46
4. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ	47
5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ	52
6. ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐ	59
7. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ	62
Գրականություն	65
Հավելված 1. Գյուղատնտեսական նպատակներով օգտագործվող հողերի տեղադիրքը	66

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎՈՂ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ

Օգտակար հանածոյի պաշարներ՝ օգտակար հանածոյի կուտակումներ, որոնց ծավալը, քանակը, որակը և տարածքային դիրքն ու ձևը որոշված են

Հանքավայր՝ ընդերքի մաս, որը պարունակում է օգտակար հանածոյի պաշարներ (այդ թվում՝ կանխատեսումային), որոնք ստացել են երկրաբանատնտեսագիտական գնահատական.

Ընդերքօգտագործման իրավունք՝ համապատասխան ընդերքօգտագործման համաձայնությունով կամ թույլտվությունով, ծրագրով կամ նախագծով, ընդերքօգտագործման պայմանագրով, լեռնահատկացման ակտով հավաստվող՝ ընդերքի որոշակի տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության կամ օգտակար հանածոների արդյունահանման բացառիկ իրավունքներ.

Երկրաբանական ուսումնասիրություններ՝ ընդերքի երկրաբանական աշխատանքների համալիր, որի նպատակն է ուսումնասիրել երկրակեղևի կառուցվածքը, ապարների առաջացման պայմանները, արտածին երկրաբանական պրոցեսները, հրաբխային գործունեությունը, ինչպես նաև հայտնաբերել ու գնահատել կամ վերագնահատել օգտակար հանածոների պաշարները.

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատական՝ երկրաբանական ուսումնասիրությունների և օգտակար հանածոների արդյունահանման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների բացահայտում և գնահատում

Բնապահպանական կառավարման պլան՝ ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող միջոցառումներ և դրանց իրականացման մշտադիտարկման ցուցիչներ, որոնք հստակ են և չափելի՝ որոշակի ժամանակի ընթացքում

Բույսերի Կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող բույսերի և համակեցությունների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական

առանձնահատկությունների, ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին

Կենդանիների Կարմիր գիրք՝ միջազգային պահանջները բավարարող համահավաք փաստաթուղթ է, որում գրանցվում են տեղեկություններ հազվագյուտ, անհետացման եզրին գտնվող կենդանիների կարգավիճակի, աշխարհագրական տարածվածության, էկոլոգիական պայմանների, կենսաբանական առանձնահատկությունների ներկա վիճակի և պահպանման միջոցառումների մասին

Հող՝ երկրի մակերևույթում բիոտիկ, աբիոտիկ և մարդածին գործոնների երկարատև ազդեցության արդյունքում առաջացած ինքնուրույն բնագիտապատմական հանքաօրգանական բնական մարմին՝ կազմված կոշտ հանքային և օրգանական մասնիկներից, ջրից ու օդից և ունի բույսերի աճի ու զարգացման համար համապատասխան պայմաններ ստեղծող յուրահատուկ գենետիկամորֆոլոգիական հատկանիշներ ու հատկություններ

Հողի բերրի շերտ՝ հողային ծածկույթի վերին շերտի բուսահող, որն օգտագործվում է հողերի բարելավման, կանաչապատման, ռեկուլտիվացման նպատակներով
Խախտված հողեր՝ առաջնային տնտեսական արժեքը կորցրած և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ներգործության աղբյուր հանդիսացող հողեր

Ռեկուլտիվացում՝ խախտված հողերի վերականգնմանն ուղղված (օգտագործման համար պիտանի վիճակի բերելու) միջոցառումների համալիր, որը կատարվում է 2 փուլով՝ տեխնիկական և կենսաբանական

Ազդակիր համայնք՝ շրջակա միջավայրի վրա հիմնադրությամբ փաստաթղթի կամ նախատեսվող գործունեության հնարավոր ազդեցության ենթակա համայնքի (համայնքների) բնակչություն՝ ֆիզիկական և (կամ) իրավաբանական անձինք

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով մշտադիտարկումներ՝ ընդերքի երկրաբանական ուսումնասիրության և օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային ծրագրերին զուգընթաց՝ երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ծրագրով, օգտակար հանածոների արդյունահանման աշխատանքային նախագծով, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտով և ազդեցության գնահատման

հաշվետվությամբ ամրագրված ցուցանիշների հիման վրա իրականացվող մշտադիտարկումներ

Արտադրական լցակույտեր՝ օգտակար հանածոների ուսումնասիրության, արդյունահանման կամ վերամշակման արդյունքում առաջացած ընդերքօգտագործման թափոններ (այդ թվում՝ պոչանքներ)՝ տեղադրված երկրի մակերևույթի վրա կամ լեռնային փորվածքներում:

1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

▪ **Նախատեսվող գործունեության անվանումը և նպատակը**

Եղեգնուտի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասում նախատեսվում է իրականացնել օգտակար հանածոյի երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ:

Երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով ՀՀ Արմավիրի մարզի Մեծամոր խոշորացված համայնքի Զարթոնք բնակավայրից հայցվող շուրջ 39.1հա տարածքը սահմանազատված է հետևյալ ծայրակետային կոորդինատներով (ըստ Arm WGS-84 համակարգի).

Աղյուսակ. 1

Շրջ. կետ	Կոորդինատները	
	X	Y
1.	4440927.77	8426643.83
2.	4440959.50	8426607.23
3.	4441004.88	8426441.78
4.	4441080.51	8426338.38
5.	4441167.08	8426450.82
6.	4441229.62	8426493.15
7.	4441396.63	8426571.06
8.	4441424.08	8426605.58
9.	4441469.78	8426735.91
10.	4441515.91	8426806.58
11.	4441598.60	8426868.38
12.	4441814.59	8426996.26
13.	4441889.55	8427310.06
14.	4441798.19	8427459.29

Շրջ. կետ	Կոորդինատները	
	X	Y
15.	4441772.37	8427400.00
16.	4441696.10	8427305.42
17.	4441596.36	8427394.43
18.	4441417.83	8427154.54
19.	4441322.96	8427014.59
20.	4441283.29	8426979.68
21.	4441234.22	8426914.72
22.	4441239.98	8426890.97
23.	4441093.85	8426775.99
24.	4441075.97	8426793.59
25.	4441020.41	8426739.66
26.	4440937.78	8426675.11
1.	4440927.77	8426643.83

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի և օգտակար հանածոների հանքավայրերի ուսումնասիրությամբ տարբեր տարիներին զբաղվել են Կ. Ն.Պաֆենհոլցը, Ս. Ս. Մկրտչյանը, Ա. Տ. Ասլանյանը, Հ. Հ. Գաբրիելյանը, Ա. Տ. Վեհունին, Ջ.Հովհաննիսյանը, Վ.Վանիյանը, Վ.Մ. Ամարյանը և ուրիշներ: Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի հիմնական տարրերն արտացոլված են Վ.Մ. Ամարյանի կողմից կազմված պետական 1:50000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզում:

Արարատյան դաշտավայրի մերձարաքայան իջվածքի ակումույատիվ լճադարավանդային հարթավայրը ձևավորվել է վերին պլիոցեն-չորրորդականի ընթացքում Արաքս և Սևջուրի գետերի մեանդրման արդյունքում և հանքավայրի հարակից տարածքում ներկայացված է գետերի մշտական հոսքի մակարդակից 2.5-5.0մ բարձրությամբ Արաքսի ստորին լճային դարավանդի վերին չորրորդական հասակի ալյուվիալ, ալյուվիալ-պրոլյուվիալ նստվածքներով և մեղմաթեք հարթավայրի հունամերձվ հատվածի ժամանակակից ալյուվիալ-պրոլյուվիալ նստվածքներով:

Շրջանի երկրաբանական կառուցվածքի ամենահին ապարները ներկայացված են պրոտորոգոյի հասակի մետամորֆային թերթաքարերով, նոնաքարային և քվարց նոնաքար-ստավրոլիտային ապարներով, որոնց հզորությունը հասնում է 500մ և հայտանաբերվել են շրջանի հյուսիսային մասում հորատված խորքային հորատանցքով: Այս շերտախմբի վրա անկյունային աններդաշնակությամբ ատարածված են ստորին-միջին կավճի հասակի մետամորֆիզացված հրաբխային և սուբհրաբխային ապարները, ներկայացված պորֆիրիտներով, հիմնային կազմի մետաբազալտներով (շերտախմբի հզորությունը 200-400մ է):

Պլիոցեն-չորրորդական հասակի տերրիգեն և հրաբխածին առաջացումների մերձհորիզոնական հաստվածքը աննշան անկյունային աններդաշնակությամբ ծածկում է թույլ ծալքավոր հիմքի՝ կավճի նստվածքներին: Այս համակարգի ապարները բերված երկրաբանական քարտեզի սահմաններում հատվել և ուսումնասիրվել են Փշատավան գյուղի հյուսիս-արևելքում հորատված թիվ 63 և Հարթաշեն գյուղի հարավային մասում հորատված թիվ 3 խորքային հորատանցքերով և ներկայացված են (ներքևից վերև) Հացավանի, Հոկտեմբերյանի, Ջրվեժի և Հրազդանի շերտախմբերով: Հացավանի շերտախմբին (ստորին միոցենի) վերագրվող խայտաբղետ կավերի (առավելապես՝ կարմրագույն և հաճախ՝ գիպսաբեր) միկրոկոնգլոմերատների, նումուլիտային ավազաքարերի, կոնգլոմերատների, այրվող թերթաքարերի հերթափոխվող շերտերով: Այս ապարների հզորությունը ավել է քան 250մ:

Ջրվեժի շերտախումբը (միջին միոցեն) ներկայացված է գիպսա-աղաբեր կավերով՝ քարաղի, գիպսի և անհիդրիդի դարսաշերտերով, որի ընդհանուր հզորությունը 165մ է:

Հրազդանի շերտախումբը (վերին միոցեն) ներկայացված է կավերի, ավազաքարերի ու կոնգլոմերատների հերթավորվող շերտերով: Այս ապարների ընդհանուր հզորությունը մոտ մոտ 115մ է:

Ստորին-միջին պլիոցեն ներկայացված է կավերով, ավազներով, կոպճազլաքարերով, հիմքում դոլերիտային բազալտների հոսքերով, որոնց հզորությունը մոտ 150մ է:

Վերին պլիոցեն-չորրորդական ժամանակաշրջանում ակտիվ հրաբխականության և Արարատյան գոգավորության ընդհանուր իջեցման պայմաններում այստեղ ձևավորված լճային ավազանում կուտակվել են կոպիճի, ավազի և կավի հզոր՝ մինչև 200մ հզորությամբ լճագետային նստվածքներ: Այս համակարգի կտրվածքում առանձնացվում են.

Վերին պլիոցենի ստորին ենթաշերտախումբի վերին դարսաշերտի հրաբխածին ապարների հաստվածքը, մինչև 150մ ընդհանուր հզորությամբ, որը ներկայացված է անդազիտաբազալտներով, խարամներով և լավաբեկչիաներով:

Արարատյան հարթավայրի միջին-վերին չորրորդականի երրորդ և երկրորդ դարավանդների լճա-այլուվիալ, այլուվիալ-պրոյուվիալ նստվածքների հորիզոնները և Արաքսի ու Սևջուր գետերի հնահունային առաջացումները, որոնց հզորությունը հասնում է մինչև 100-120մ, ինչը վկայում է Արաքսի ինտենսիվ ակումուլյատիվ-երոզիոն գործունեության մասին: Այս նստվածքները հիմնականում ներկայացված են ավազակոպիճներով, ավազներով, ավազային ու դիատոմիտային կավերով:

Արարատյան դաշտավայրի վերին չորրորդականին վերագրվող լճային նստվածքների Արաքս գետի Առաջին վերհունային դարավանդի հորիզոնը, որի հզորությունը հասնում է մինչև 20-25մ: Լճադարավանդային նստվածքները հիմնականում ներկայացված են կոպճազլաքարերով, ավազակոպիճներով, ավազներով, ավազակավերով և կավերով:

Նշված դարավանդի ավազակոպճային նստվածքներին է հարում հետախուզված Եղեգնուտի հանքավայրը և հետախուզվող տեղամասը :

Լայն տարածում ունեն նաև վերին չորրորդական-ժամանակակից էյուվիալ-դեյուվիալ՝ կոպճային, ինչպես նաև Արաքս գետի հնահունի ու ճահճային ավազակավային առաջացումները, որոնց հզորությունը հասնում է 5-10մ:

Ժամանակակից այուվիալ նստվածքները ներկայացնում են գետերի հունային ավազակոպճային և կավավազային առաջացումներ, որոնց հզորությունը տատանվում է 1-10մ սահմաններում:

Տեղամասի օգտակար հաստվածքը ծագումնաբանորեն կապված է Արարատյան հարթավայրի Արաքս գետի առաջին (ստորին) վերհունային դարավանդի նստվածքային առաջացումների հետ: Տեղամասն ունի պարզ երկրաբանական կառուցվածք:

Տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքում մասնակցում են ժամանակակից դեյուվիալ ավազակոպճային առաջացումները և Արաքս գետի ստորին վերհունային դարավանդի վերին չորրորդականի ավազակոպճային և կավային նստվածքները:

Ավազակոպճային նստվածքները ծածկված են փոքր հզորությամբ (0.3-0.5մ) հողաբուսական շերտով, որոնք տեղամասում առկա միակ մակաբացման ապարներն են:

Դեյուվիալ առաջացումները տեղամասում ունեն սահմանափակ հզորություն, տարածված են նաև տեղամասի հարակից տարածքներում: Ներկայացված են դրանք հիմնականում ավազակավերով՝ մանրաբեկորային նյութի չնչին խառնուրդով:

Հանքավայրի առաջին տեղամասում ավազակավերը համատարած ծածկում են օգտակար հաստվածքի ավազակոպիճներին: Դրանց հզորությունը հետախուզման սահմաններում տատանվում է 0.45-0.75մ սահմաններում, կազմելով միջինը տեղամասում 0.60մ, իսկ հողաբուսական շերտը՝ 0.3մ:

Դարավանդային առաջացումները ներկայացնում են Արարատյան դաշտավայրում լայն տարածված վերին չորրորդականի գետավճային առաջացումներով: Տեղամասի սահմաններում դրանք ներկայացված են ավազների, կոպճային ավազների ու կոպիճների նրբաշերտերի հաստվածքով և դրանց հիմնատակող կավերի շերտով:

Օգտակար հաստվածքը համատարած հիմնատակվում են շագանակագույն կավերով (ըստ ֆոնդային նյութերի տվյալների): Հիմնատակող կավերը օգտակար հանածոյի համար հանդիսանում են ստորին երկրաբանական սահման:

Օգտակար հանածոյի մարմինը հետախուզվող տեղամասում ներկայացված է հորիզոնականին մոտ տեղադրված շերտաձև մարմնի ձևով, որտեղ ավազակոպիճների կուտակը բնութագրվում է համեմատաբար համասեռ ներքին կառուցվածքով, որում կավային նյութի առանձին շերտեր չեն հանդիպում (ակնադիտական նախնական դիտարկումների տվյալներով): Վերջիններս ավազակոպճային խառնուրդում գտնվում են համատարած ցրված վիճակում: Ավազը տարակազմ-հատիկային է, հատիկներն ըստ ձևի անկյունավոր են, որոնց մակերևույթը թույլ հղկված է:

Օգտակար հաստվածքում ավազի միջին պարունակությունն ըստ նախնական դաշտային դիտարկումների տվյալների տատանվում է 30-ից 42.6% սահմաններում, բաղկացած է տարբեր ապարների հատիկներից, իսկ ավազի հատիկները ըստ ձևի անկյունավոր են, մակերևույթը թույլ հղկված է:

Կոպճի պարունակությունը ավազներում տատանվում է 45-ից 60% սահմաններում, կազմելով միջինը հանքավայրում 39.2%: Կոպիճի նյութը մանր հատիկային է, բավական լավ հղկված, ունի կլորավուն և իզոմետրիկ ձևեր, որոնք ունեն հիմնականում 5-20մմ չափսեր:

Կավային նյութը ավազում գտնվում է հիմնական զանգվածում ցրված վիճակում:

Ինչպես բուն հանքավայրը, դրա Հարավային տեղամասը, այնպես էլ հետախուզվող տեղամասը ըստ երկրաբանական կառուցվածքի առանձնահատկությունների համաձայն , Ավազի և կոպճի հանքավայրերի նկատմամբ պաշարների դասակարգման կիրառման հրահանգի՝ ցուցումների դասվում է 1-ին խմբին:

▪ **Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը**

Ներկայացվող երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ծրագիրը կազմվել է հաշվի առնելով տեղամասի երկրաբանական կառուցվածքը, մորֆոլոգիական ձևը, տարածքի չափերը, սումնասիրվող կուտակի հզորությունը, դրանց հիդրոերկրաբանական, ինժեներա-երկրաբանական և երկրաբանահետախուզական աշխատանքների կատարման լեռնատեխնիկական պայմանները, համաձայն , Ավագի և կոպճի հանքավայրերի նկատմամբ պաշարների դասակարգման կիրառման հրահանգի և ցուցումների և ուղղորդվելով ՀՀ ՏԿԵ նախարարի 2021թ. օգոստոսի 11-ի թիվ 06-Ն հրամանի դրույթներով:

Տեղամասի 1:2000 մասշտաբի երկրաբանական քարտեզի կազմման նպատակով նախատեսվում է կատարել տոպոգրաֆիական և երկրաբանական հանույթ 39.1հա տարածքի վրա, բոլոր հետախուզական փորվածքների և նմուշարկման տեղերի, ապարների երկրաբանական սահմանների գործիքային տեղադրմամբ:

Տոպոմարկշեյերական աշխատանքները կկատարվեն պայմանագրային հիմունքներով Արմեն Անախասյան ԱԶ-ի մասնագիտացված խմբի կողմից:

Նախատեսվում է անցնել 19 հետախուզահոր յուրաքանչյուրը 6,5մ խորությամբ, ընդհանուրը 40մ ծավալով կամ 741.0մ³, այդ թվում 62.7մ³ այլուվիալ-դեյուվիալ առաջացումներ, այդ թվում հողաբուսական շերտ 34.2մ³:

Ըստ ֆոնդային նյութերի տվյալների այլուվիալ-դեյուվիալ առաջացումների ու հողաբուսական շերտի հզորությունը տեղամասում տատանվում է 0.45-0.83մ սահմաններում, միջինը կազմում է 0.5մ (բուն հողաբուսական շերտը՝ 0.3մ):

Հետախուզահորերը նախատեսվում է անցնել մեխանիկական եղանակով՝ էքսկավատորով V կարգի ամրության ապարներում:

Մեկ հետախուզահորի մակերեսը կազմում է 6.0մ²: Հետախուզահորերի զբաղեցրած ընդհանուր մակերեսը կազմում է 114.0մ²:

Դաշտային պայմաններում նախատեսվում է ուսումնասիրել ավազների բնական խտությունը (բնամասում), ծավալալիքային զանգվածը և փխրեցման գործակիցը:

Աշխատանքները կիրականացվեն հետախուզահորերից հայտնի ծավալից հանված նյութի կշռման եղանակով:

Աշխատանքների իրականացման համար նախատեսվում է տեղամասում անցած հետախուզահորերի 741.0մ³ ծավալից 60մ³-ը օգտագործել կուտակի բնական խտության (բնամասում), ծավալալիքքային զանգվածի և փխրեցման գործակցի որոշման համար:

Մանրամասն երկրաբանական փաստագրման ենթակա են անցած լեռնային փորվածքները՝ հետախուզահորերը: Փաստագրման աշխատանքները կկատարվեն առաջին կարգի երկրաբանի կողմից: Մասնակի մասնակցություն կունենան նաև գլխավոր մասնագետը: Երկրաբանական փաստագրման աշխատանքներ նախատեսվում է կատարել 1: 100 մասշտաբով: Այդ աշխատանքների ծավալը կկազմի 123.5գծ.մ:

Աշխատանքների ավարտից հետո, դաշտային պայմաններում ավազների բնական խտության (բնամասում), ծավալալիքքային զանգվածի և փխրեցման գործակցի որոշումից ու նմուշարկման աշխատանքներից հետո նախատեսվում է հետախուզահորերի անցման ժամանակ առաջացած 741մ³ ԱԿԽ զանգվածից նմուշարկումից հետո մնացած 740.81մ³ (0.19մ³-ը նմուշների ծավալն է) ծավալով ԱԿԽ կուտակի հետլցնում:

Աշխատանքները կկատարվիլու են ձեռքով, առանց լրացուցիչ ծախսերի:

ԱԿԳԽ-ի որակական հատկանիշները պարզաբանելու համար նախատեսվում է հետախուզահորերից վերցնել նմուշներ: Նախատեսվում է վերցնել 25 նմուշ, այդ թվում 19 ակոսային նմուշ, 3 նմուշ քիմիական հետազոտությունների համար և 3 նմուշ միներալոպետրոգրաֆիական հետազոտությունների համար:

Հանուկը կնմուշարկվի օգտակար հանածոյի ամբողջ հզորությամբ, ակոսային նմուշները՝ օգտակար հանածոյի ուղղահայաց և ամբողջ հզորությամբ:

Ակոսային նմուշների չափսերն ընդունվում են 40x40սմ կտրվածքով: Յուրաքանչյուր նմուշի կշիռը բազմափուլ կրճատումից հետո նախատեսվում է հասցնել 15կգ-ի: Վերցված նմուշները կենթարկվեն ֆիզիկամեխանիկական (լրիվ ցիկլով) փորձարկումների մասնագիտացված լաբորատորիայում:

Քիմիական և միներոլոգիապետրոգրաֆիական ուսումնասիրությունների համար նախատեսվում է համապատասխանաբար վերցնել 3-ական նմուշ: Հետազոտությունները կկատարվեն ՀՀ ԳԱԱ Երկրաբանական ինստիտուտում:

Ծրագրով նախատեսվում է կատարել ԱԿԽ-ի ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումներ, քիմիական և միներոլապետրոգրաֆիական ուսումնասիրություններ:

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ընթացում վերցված բոլոր նմուշները կենթարկվեն լաբորատոր հետազոտությունների:

Ընդհանուր առմամբ ֆիզիկամեխանիկական հետազոտությունների համար նախատեսվում է վերցնել 19 ակոսային նմուշ: Նախքան լաբորատորիա ուղարկելը ակոսային նմուշները տեղում կենթարկվեն մշակման: Նմուշների մշակումը կկատարվի հետևյալ կերպ՝ նմուշարկված ամբողջ ավազի կուտակը կլցվի բրեզենտե փովածքի վրա, կխառվի և միանգամայա կրճատման միջոցով կհասցվի 15 կգ, որը և կկազմի շարքային նմուշի նյութը:

Վերջինս կլցվի առանձին պարկերի մեջ, կպիտակավորվի և նոր միայն կուղարկվի լաբորատորի լրիվ ծրագրով ֆիզիկամեխանիկական փորձարկումների համար:

Օգտակար հանածոյի լաբորատոր հետազոտությունները կկատարվեն մասնագիտացված և լիցենզավորված լաբորատորիայում:

Ապարի քիմիական և միներոլապետրոգրաֆիական ուսումնասիրությունները կիրականացվեն ՀՀ ԳԱԱ երկրաբանական գիտությունների ինստիտուտում:

Աշխատանքները կկատարվեն պայմանագրային հիմունքներով:

Հետախուզվող տեղամասի տարածքում ինժեներաերկրաբանական և հիդրոերկրաբանական պայմանների պարզաբանման նպատակով նախատեսվում է կատարել համապատասխան դիտարկումներ:

Ինժեներաերկրաբանական հետազոտություններով նախատեսվում է պարզել տեղամասի ապարների կազմը, դրանց կառուցվածքային առանձնահատկությունները, անիզոտրոպիան, ինչպես նաև պարզաբանել տեղանքի գեոդինամիկ պրցեսները:

Հիդրոտերկրաբանական հետազոտություններով նախատեսվում է պարզել հետազոտել հիմնական ջրատար հորիզոնները, եթե այդպիսիք կան դրանք ուսումնասիրել և նկարագրել, կատարել ռեժիմային դիտարկումներ և ուսումնասիրել ջրի որակը:

Դիտարկումները նախատեսվում է կատարել ամիսը մեկ անգամ:

Անհրաժեշտության դեպքում վերոհիշյալ ուսումնասիրությունները կկատարվեն մասնագիտացված կազմակերպությունների հետ համագործակցելով:

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ժամանակ կպահանջվի խմելու և տեխնիկական ջուր: Տեխնիկական ջուրը կապահովվի Արաքս գետից, իսկ խմելու և կենցաղային նպատակներով անհրաժեշտ ջուրը գնվելու է մոտակա բնակավայրերի խանութների շաղցված տարբերակով (5-6լ տարողությամբ տարաներով), տեղափոխվելու է տեղամասի տարածք աշխատանքները սպասարկող մեքենայով :

Տեղամասի տարածքում և անցած հետախուզական փորվածքներում СРП–68-01 ռադիոչափիչ սարքով գամմա պրոֆիլավորման գամմա ակտիվության չափումների միջոցով, նախատեսվում է չափել ԱԿԽ կուտակի ռադիոակտիվությունը:

Ծրագրով նոր ճանապարհների կառուցում չի նախատեսվում, քանի որ տեղանքում գոյություն ունեն դաշտամիջյան գրունտային բարվոք ճանապարհներ և ընկերությունը կօգտվի այդ ճանապարհներից: Եթե աշխատանքների իրականացման ժամանակ գործող ճանապարհների որոշ հատվածներ քանդվեն, ընկերությունը կկատարվի մասնակի վերանորոգում, առանց լրացուցիչ ծախսերի:

Հողի վերին շերտի պահպանության նպատակով նախագծով նախատեսվում է հորատահարթակների կառուցման ժամանակ հանել այլուվիալ-դելյուվիալ և հողի շերտը (91.2մ³ չափով, այդ թվում 57.0մ³ այլուվիալ դելյուվիալ նստվածքներ, 34.2մ³ հողաբուսական շերտ), առանձնացնել հողաշերտը և դրանք պահեստավորել առանձին-առանձին, իսկ աշխատանքների ավարտից հետո, լանդշաֆտի վերականգնման նպատակով հետ փռել այլուվիալ-դելյուվիալ առաջացումները, այնուհետև տարածքը ծածկել հողաբուսական շերտով:

Ռեկուլտիվացիայի ենթակա ապարների ծավալը հաշվարկվում է տարածքի մակերեսից և վերականգնվում է միջինը 0.8մ խորության վրա, որից 0.5մ այլուվիալ-

դեյուվիալ նստվածքներ, 0.3մ հողաբուսական շերտ: Ռեկուլտիվացիայի ենթակա ընդհանուր մակերեսը կազմում է 114մ²:

Հետախուզահորերի անցման ժամանակ առաջանում է 741մ³ լեռնային գանգված, այդ թվում 57.0մ³ այուվիալ-դեյուվիալ առաջացումներ ու 34.2մ³ հողաբուսական շերտ:

Այդ ծավալները կարճաժամկետ կուտակվում են խախտված տարածքների անմիջական հարևանությամբ առանձին-առանձին և աշխատանքների անմիջապես ավարտից հետո ամբողջությամբ կօգտագործվեն խախտված հողատարածքների վերականգնման համար:

Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների ժամանակ ժամանակավորապես օգտագործումից դուրս եկած հողերի ընդհանուր մակերեսը կազմում է՝ 114մ²:

Հողօգտագործման համար վնասի փոխհատուցման գումարը համայնքներին կկազմի $0.012\text{հա} \times 350000 = 4200$ դրամ:

▪ ***Նախագծման նորմատիվ-իրավական հենքը***

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հիմնական հաշվետվությունը կազմելիս ընկերությունն առաջնորդվել է բնապահպանական օրենսդրության պահանջներով, որոնք ամրագրված են հետևյալ իրավական ակտերում.

– ՀՀ Ընդերքի մասին օրենսգիրք (ՀՕ-280, 28.11.2011թ.), որով սահմանվում են ՀՀ տարածքում ընդերքօգտագործման սկզբունքներն ու կարգը, կարգավորվում են ընդերքն օգտագործելիս բնությունը և շրջակա միջավայրը վնասակար ազդեցություններից պաշտպանության, աշխատանքների կատարման անվտանգության ապահովման, ինչպես նաև ընդերքօգտագործման ընթացքում պետության և անձանց իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության հետ կապված հարաբերությունները:

– ՀՀ Հողային օրենսգիրք (ՀՕ-185, 02.05.2001թ.), որը սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպական-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը:

- ՀՀ Ջրային օրենսգիրք (ՀՕ-373, 04.06.2002թ.), որով կարգավորվում են ջրային ռեսուրսների և ջրային համակարգերի, այդ թվում՝ ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի տնօրինման, տիրապետման, օգտագործման և պահպանման ոլորտում ծագող հարաբերությունները:
- «Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-22, 23.11.1999թ.), որը սահմանում է պետական քաղաքականությունը բնական բուսական աշխարհի գիտականորեն հիմնավորված պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում:
- «Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-52, 03.04.2000թ.), որը սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը:
- «Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-121, 11.10.1994թ.), որով կարգավորվում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի պահպանությանը. մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:
- «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-211, 27.11.2006թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետության բնության հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական, պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:
- «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-110, 21.06.2014թ.), որը կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները:
- «Թափոնների մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-159-Ն, 24.12.2004թ.), որը կարգավորում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, հեռացման, ծավալների կրճատման և դրանց հետ կապված այլ հարաբերությունների,

ինչպես նաև մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելման իրավական և տնտեսական հիմքերը:

– ՀՀ բնապահպանության նախարարի 24.12.2012թ.-ի թիվ 365-Ն հրաման, որով կարգավորվում են շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին ընդերքօգտագործողների կողմից նախատեսված ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և ինդեքսավորման կարգի հետ կապված իրավահարաբերությունները:

– ՀՀ կառավարության 10.01.2013թ.-ի թիվ 22-Ն որոշում, որով սահմանվել են օգտակար հանածոների արդյունահանված տարածքի, արդյունահանման ընթացքում առաջացած արտադրական լցակույտերի տեղադիրքի և դրանց հարակից համայնքների բնակչության անվտանգության ու առողջության ապահովման նպատակով մշտադիտարկումների իրականացման, դրանց իրականացման վճարների չափերի հաշվարկման և վճարման կարգերը:

– ՀՀ կառավարության 14.12.2017թ.-ի թիվ 1463-Ն որոշում, որը կիրառվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում խախտված հողերի հաշվառման, հողաշինարարական, քարտեզագրման, կանխատեսվող ու իրականացման ենթակա ռեկուլտիվացման աշխատանքների նախագծման, ռեկուլտիվացման, ռեկուլտիվացված հողերի նպատակային նշանակության ուղղությունների որոշման, ինչպես նաև նպատակային ու գործառական նշանակությանը համապատասխան՝ դրանց հետագա օգտագործման ժամանակ:

– ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի N781-Ն որոշում, որը սահմանում է սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման ընթացակարգը:

– ՀՀ կառավարության 22.02.2018թ.-ի N191-Ն որոշում, որը սահմանում է ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման նպատակով պլանավորվող մշտադիտարկումների իրականացման պահանջների, ինչպես նաև արդյունքների վերաբերյալ հաշվետվությունները ներկայացնելու կարգը:

– ՀՀ կառավարության 02.11.2017թ.-ի N1404-Ն որոշում, որով սահմանվել են հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և պակաս արդյունավետ հողերի բարելավման համար հողի բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները:

– ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N71-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը,

- ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բույսերի Կարմիր գիրքը,
 - ՀՀ կառավարության 14.08.2008թ.-ի N967-Ն որոշում, որով հաստատվել է ՀՀ բնության հուշարձանների ցանկը:
 - ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N676-Ն որոշում, որով հաստատվել են ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման պլանների օրինակելի ձևերը:
 - ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733-Ն որոշում, որով կարգավորվում են Ընդերքի մասին ՀՀ օրենսգրքի 69-րդ հոդվածով սահմանված՝ շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխի (այսուհետ՝ դրամագլուխ) օգտագործման և հատկացումների չափերի հաշվարկման հետ կապված հարաբերությունները:
 - ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի 18.09.2021թ.-ի N 1352-Ն, որով սահմանվել է ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների նախահաշվային արժեքների հաշվարկման և վերահաշվարկման կարգը:
- ՀՀ բնապահպանության նախարարի 26.10.2006թ.-ի N°342-Ն հրաման, որով հաստատվել է Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության (այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման) և սպառման թափոնների ցանկը:
 - ՀՀ կառավարության 15.06.2017թ.-ի N676-Ն որոշում, որով հաստատվել են ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարման և վերամշակման պլանների օրինակելի ձևերը:
 - ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարի 25.10.2022թ.-ի N369-Ն հրաման, որով հաստատվել են շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման դրույթների կիրարկման ուղեցույցները:
 - ՀՀ առողջապահության նախարարի 17.05.2006թ.-ի N533-Ն հրաման, որով հաստատվում են աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում թրթռման հիգիենիկ նորմերը:
 - ՀՀ կառավարության 11.11.2021թ. N 1848-Ն հրաման, որով հաստատել ընդերքօգտագործման հետևանքով խախտված հողերի, ընդերքօգտագործման թափոնների փակված օբյեկտների ռեկուլտիվացիոն աշխատանքների իրականացման, այդ թվում՝ կենսաբանական վերականգնման ուղեցույցը:
 - ՀՀ կառավարության 27.05.2015թ.-ի N°764-Ն որոշում, որով հաստատվել է շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր տնտեսական վնասի գնահատման և հատուցման կարգը:

2. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ

▪ *Գտնվելու վայրը*

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասը գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզում, Եղեգնուտ գյուղի կենտրոնից դեպի հյուսիս-արևմուտք 2.1կմ հեռավորության վրա, Արևիկ գյուղի կենտրոնից 4.1կմ դեպի արևելք և Մրգաշատ գյուղի կենտրոնից 7.0կմ դեպի հարավ-արևելք, 843.6-846.2մ բացարձակ բարձրությունների վրա (նկար 1-4):

Տեղամասի կենտրոնի աշխարհագրական կոորդինատներն են.

- հյուսիսային լայնության՝ 40° 06' 15"

- արևելյան երկայնության՝ 44° 08' 37":

Եղեգնուտ բնակավայրի մոտակա բնակելի տարածքները գտնվում են տեղամասից մոտ 1.2կմ, Զարթոնք բնակավայրի շինությունները՝ 0.47կմ, Արտաշար բնակավայրի շինությունները՝ 2.1կմ հեռավորությունների վրա: Տեղամասից մոտ 1.1կմ արևելք-հարավ-արևելք անցնում է S-3-53, մոտ 1.6կմ արևելք-հյուսիս-արևելք՝ S-3-18 և մոտ 1.2կմ հյուսիս՝ S-3-54 տեղական նշանակության ճանապարհները: Տեղամասը Երևան քաղաքի հետ կապված է մոտ 25կմ երկարությամբ ասֆալտապատ ճանապարհով: Հայցվող տեղամասի շրջանի խոշոր ուրբանիստական միավորը մարզկենտրոն Արմավիր քաղաքն է:

Հայցվող տարածքին հարող գյուղատնտեսական հողատարածքների տեղադիրքը ներկայացված է հավելված 1-ում (ըստ բնակավայրի կադաստրային քարտեզի):

Քաղաքի արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է, որի մեջ հատկապես առանձնանում են սննդամթերթի և խմիչքների արտադրությունը (մրգերի, բանջարեղենի վերամշակում և պահածոյացում, թորած ալկոհոլային խմիչքներ), ինչպես նաև ոչ մետաղական հանքային արտադրանքի (կղմինդր, աղյուս, թրծված կավից շինարարական արտադրատեսակներ, բնական քարերից երեսապատման իրեր):

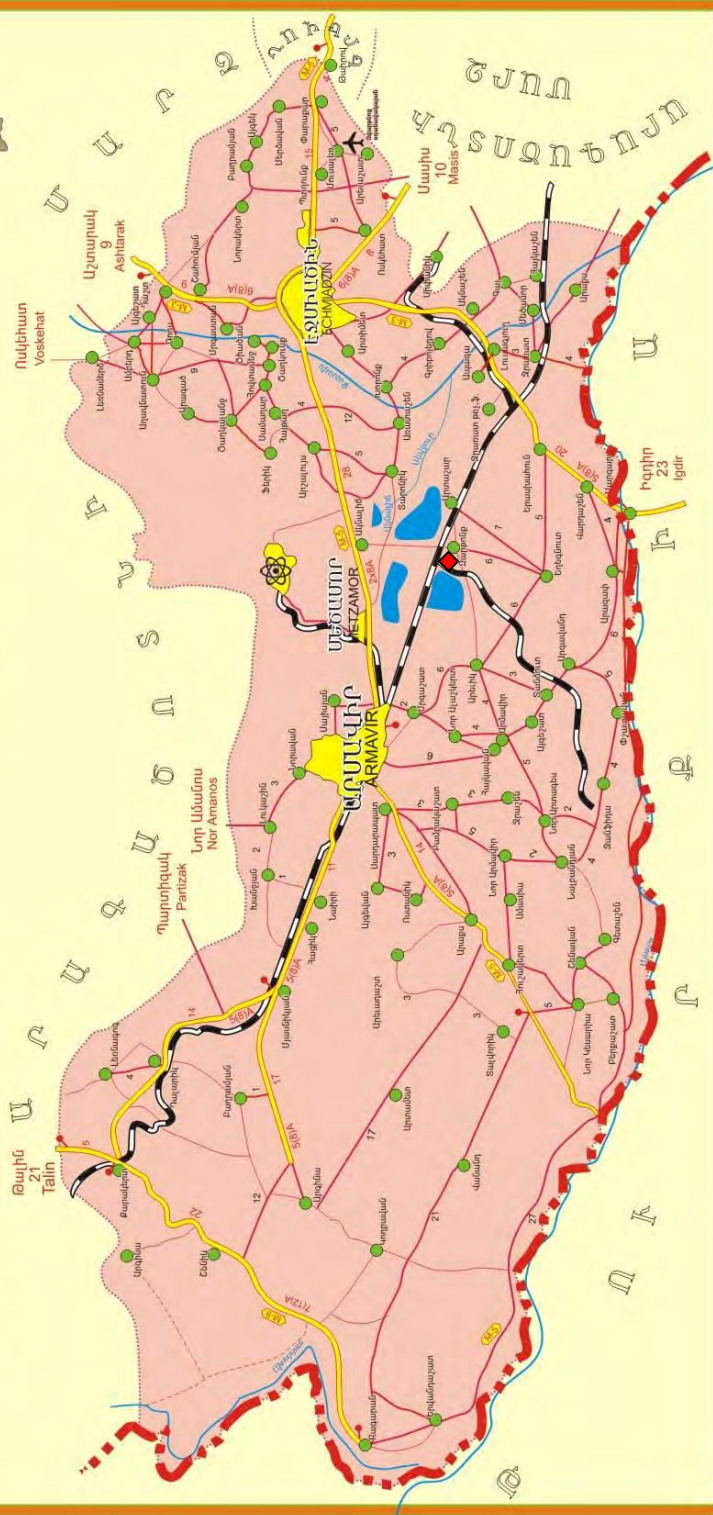
Վառելիքաէներգետիկ հումքի և անտառանյութի պահանջները բավարարվում են ներմուծման հաշվին: Շրջանը ապահովված է էլեկտրաէներգիայով, որը մատակարարվում է հանրապետական միացյալ էներգացանցից:

Մարզում առկա է ազատ բանվորական ուժ:

ԱՐՄԱՎԻՐԻ ՄԱՐԶ ARMAVIR MARZ

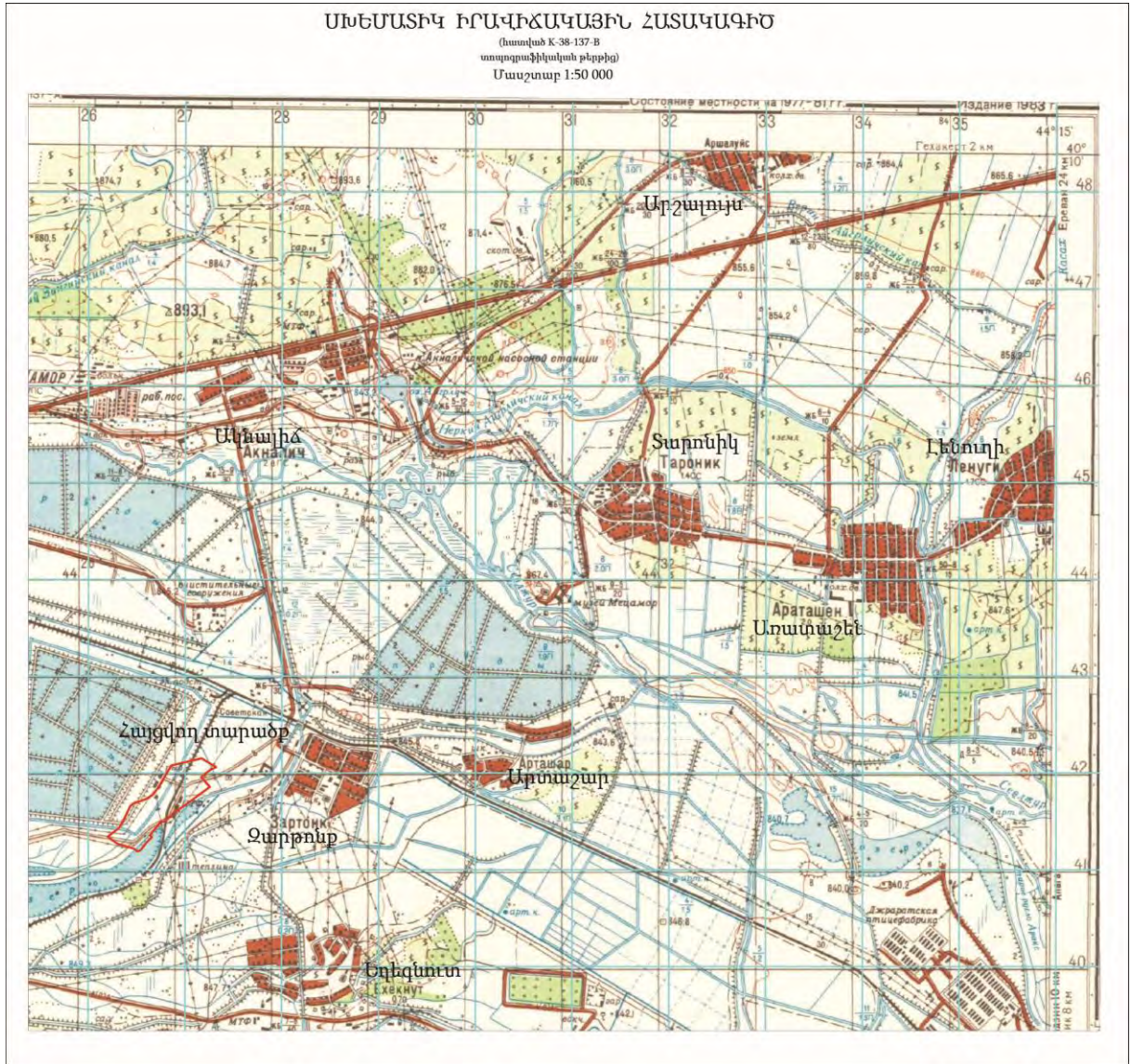
Մարզկենտրոնը ԱՐՄԱՎԻՐ
3 քաղաք, 95 բնակավայր
Մարզային նշանակության
ճանապարհների երկարություն՝ 388կմ

ARMAVIR the center
3 cities 95 settlements
Instate roads 388 km

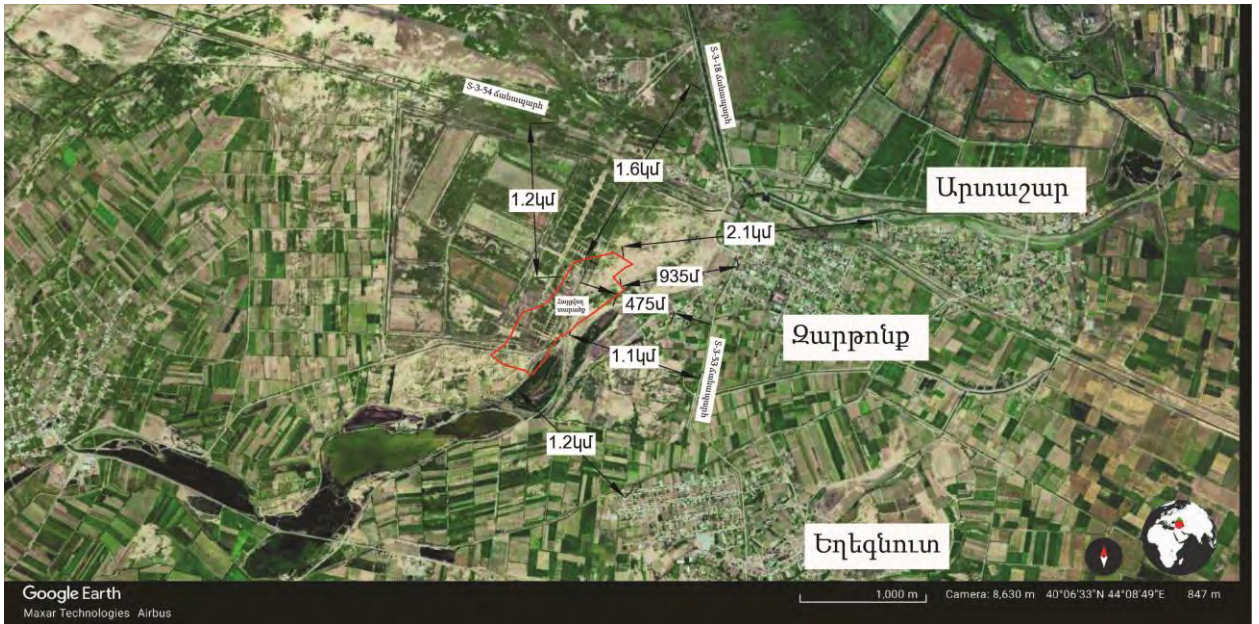

◆ Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամաս

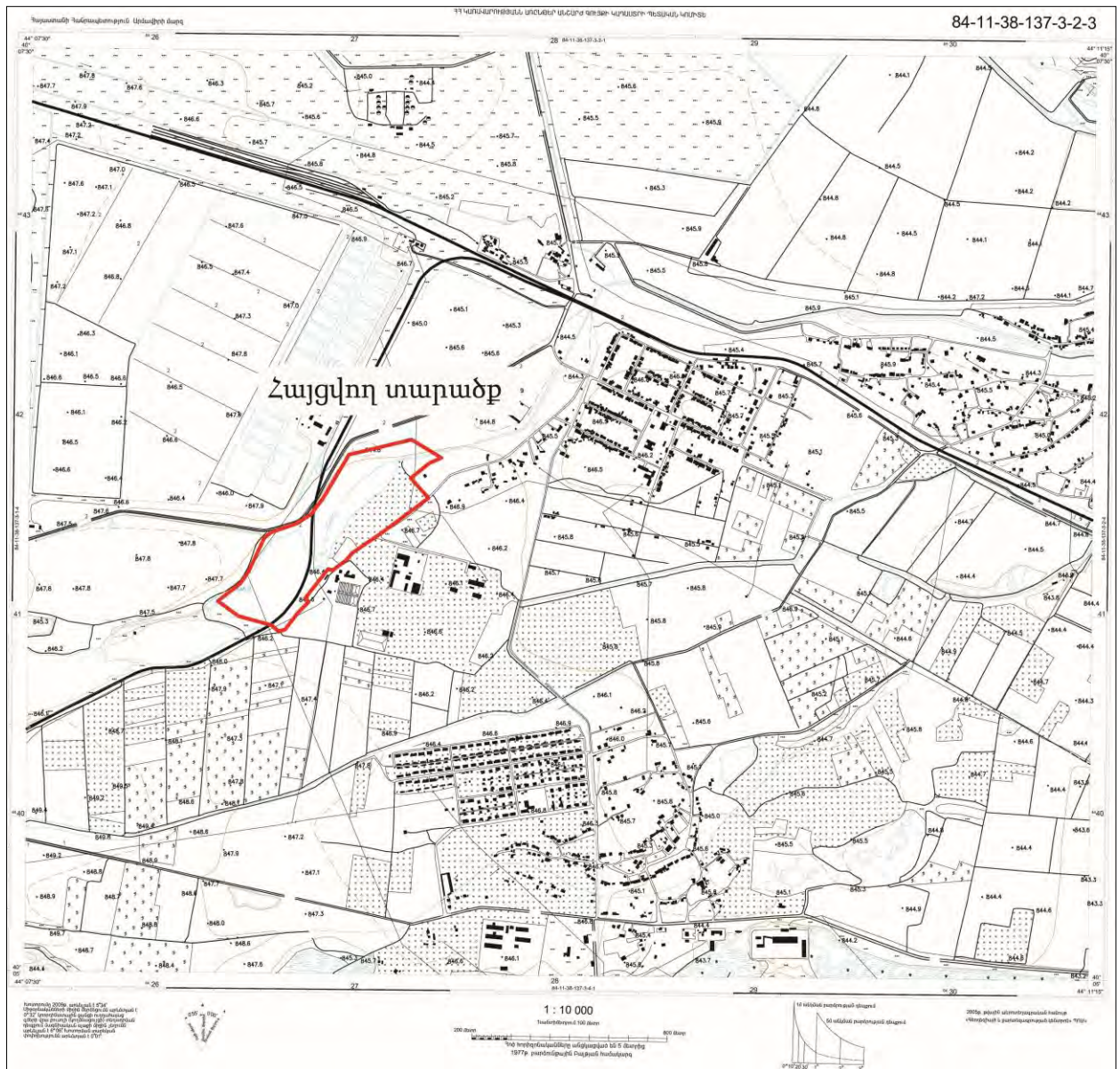
Նկար 1.

Նկար 2.

Նկար 3.

Նկար 4.

▪ **Ռելիեֆ, երկրաձևաբանություն, սեյսմիկ բնութագիր, սողանքներ**

Երկրաձևաբանական տեսակետից Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքը գտնվում է Արարատյան դաշտի արևմտյան մասում:

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից դաշտավայրի այդ մասը ներկայացնում է թույլ ալիքաձև ենթահորիզոնական հարթավայրով:

Տարածքի երկրաձևաբանական և լանջերի թեքության սխեմատիկ քարտեզները ներկայացվում են ստորև նկար 5-6-ում:

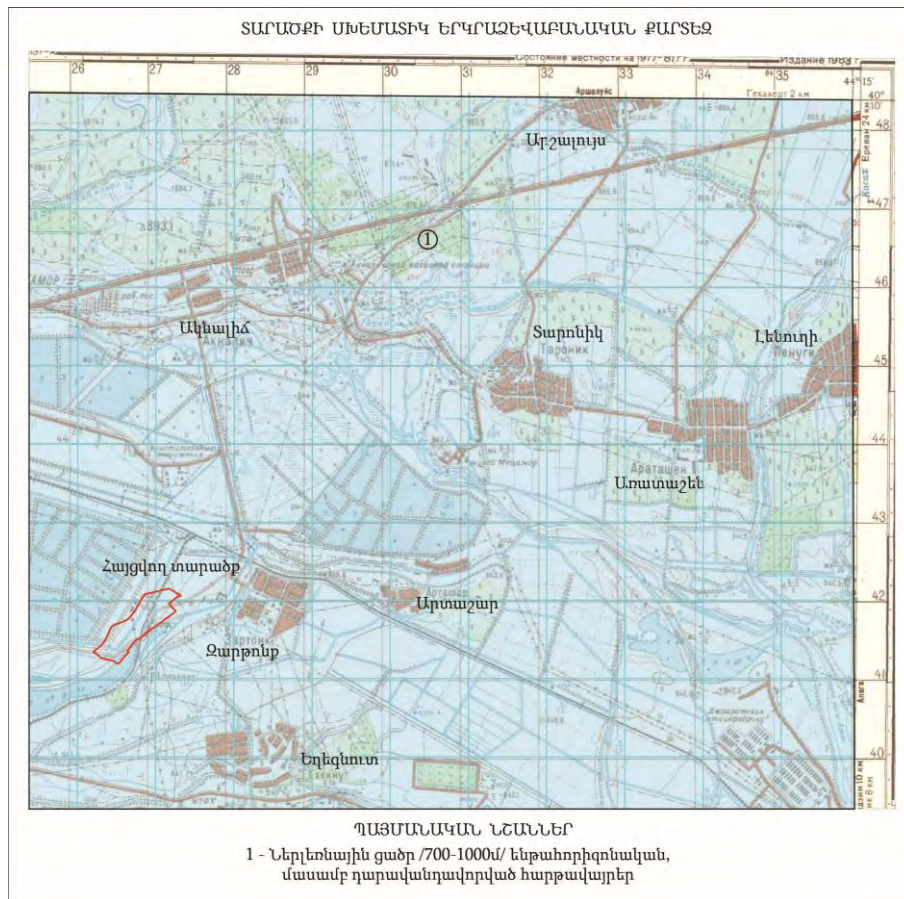
Արարատյան դաշտը միջլեռնային գոգավորություն է, եզրավորված հարավից՝ Փոքր ու Մեծ Արարատ լեռնազազաթներով և դեպի արևմուտք ձգվող Հայկական պար լեռնաշղթայով, հյուսիսից՝ Արագածի, Արա լեռան զանգվածներով և Ծաղկունյաց

լեռնաշղթայով, արևելքից՝ Գեղամա, Երանոսի, Շեկասարի և Ուրցի լեռնաշղթաներով, արևմուտքում գոգավորությունը հարում է Կարսի սարահարթին: Արարատյան դաշտն ունի բարդ տեկտոնական կառուցվածք: Տեկտոնական տեսակետից այն իրենից ներկայացնում է Արաքսի տեկտոնական գոտու վերադիր միջլեռնային ճկվածք: Ճկվածքի սահմաններում հետծալքավորման հետևանքով առանձնացվում են արևմուտքից արևելք տարածված հետևյալ երկրորդ կարգի հիդրոերկրաբանական կառուցվածքները՝ Արմավիրի իջվածք, Սովետաշենի (Նուբարաշենի) բարձրացում, Արտաշատի իջվածք, Խոր Վիրապի բարձրացում, Արագոյանի (Երասխի) իջվածք, Գայլի-Դոների (Դարպասի) բարձրացում, որին դեպի արևելք հերթափոխում է Նախիջևանի ընդարձակ գոգավորությունը: Դաշտի երկրաբանական կառուցվածքի վերին հարկը կամ այսպես կոչված ծածկույթը, որը ունի շուրջ 500մ հաստություն ներկայացված է չորրորդական հասակի լճագետային նստվածքներով և հրաբխային անդեզիտա-բազալտային լավաներով:

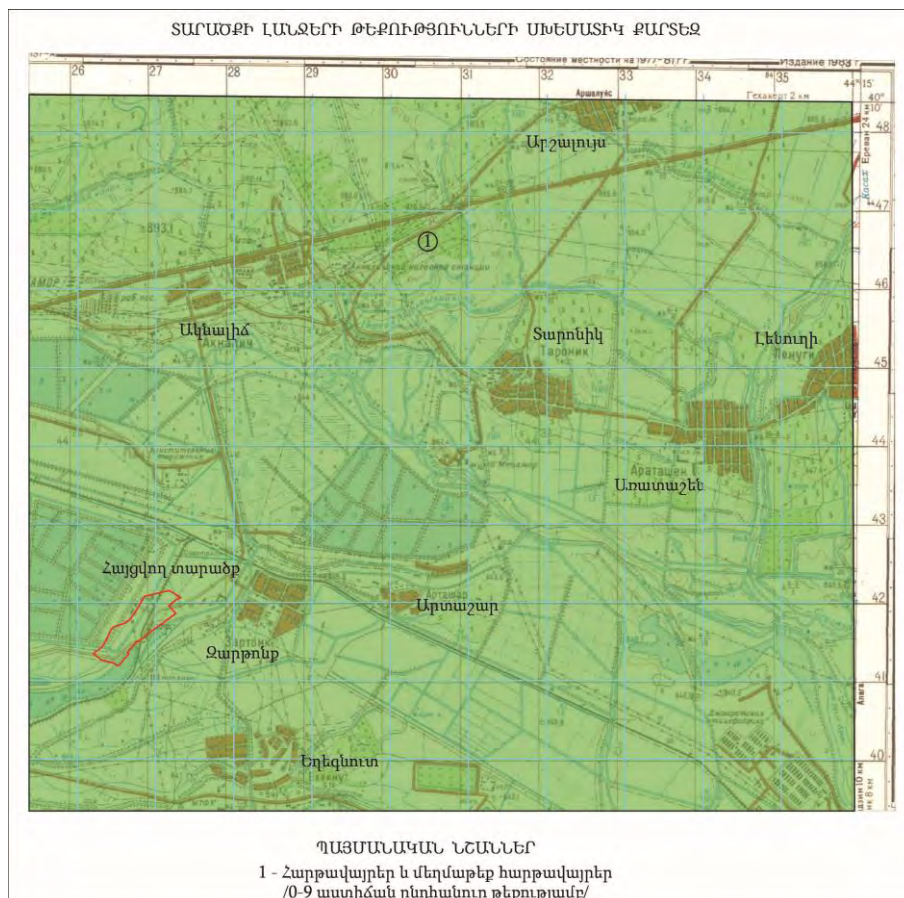
Տեղամասի տարածքը գտնվում է Մերձարաքսյան գոտում: Մերձարաքսյան գոտին պալեոգոյում բնութագրվել է պարապլատֆորմային զարգացման ռեժիմով: Ալպյան տեկտոնական ցիկլում, նրա հարավային կեսում գոյություն է ունեցել պարագենոսինկլինալային ռեժիմ, իսկ հյուսիսային կեսում ետելվգենոսինկլինալային ռեժիմ: Մերձարաքսյան գոտու կառուցվածքում մասնակցում են միջին-վերին պալեոգոյի ու տրիասի պարապլատֆորմային տիպի տերիգեն, կարբոնատային, սուֆանստվածքային և կայծքարահրաբխածին, հրաբխածին առաջացումները:

Տարածքում արտածին երկրաբանական երևույթների վերաբերյալ տեղեկատվության հիմք է հանդիսանում Հայաստանում սողանքների տեխնիկական տեղեկագիրը (Միջազգային համագործակցության Ճապոնական գործակալություն, ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն, 2005): Սողանքային երևույթներ 1-ին տեղամասի տարածքում չեն արձանագրվել, ինչը պայմանավորված է երկրաձևաբանական առանձնահատկություններով և տարածքի գրեթե հորիզոնական տեղադրմամբ (ընդհանուր մեղմաթեք անկում մինչև 9⁰ անկյան տակ):

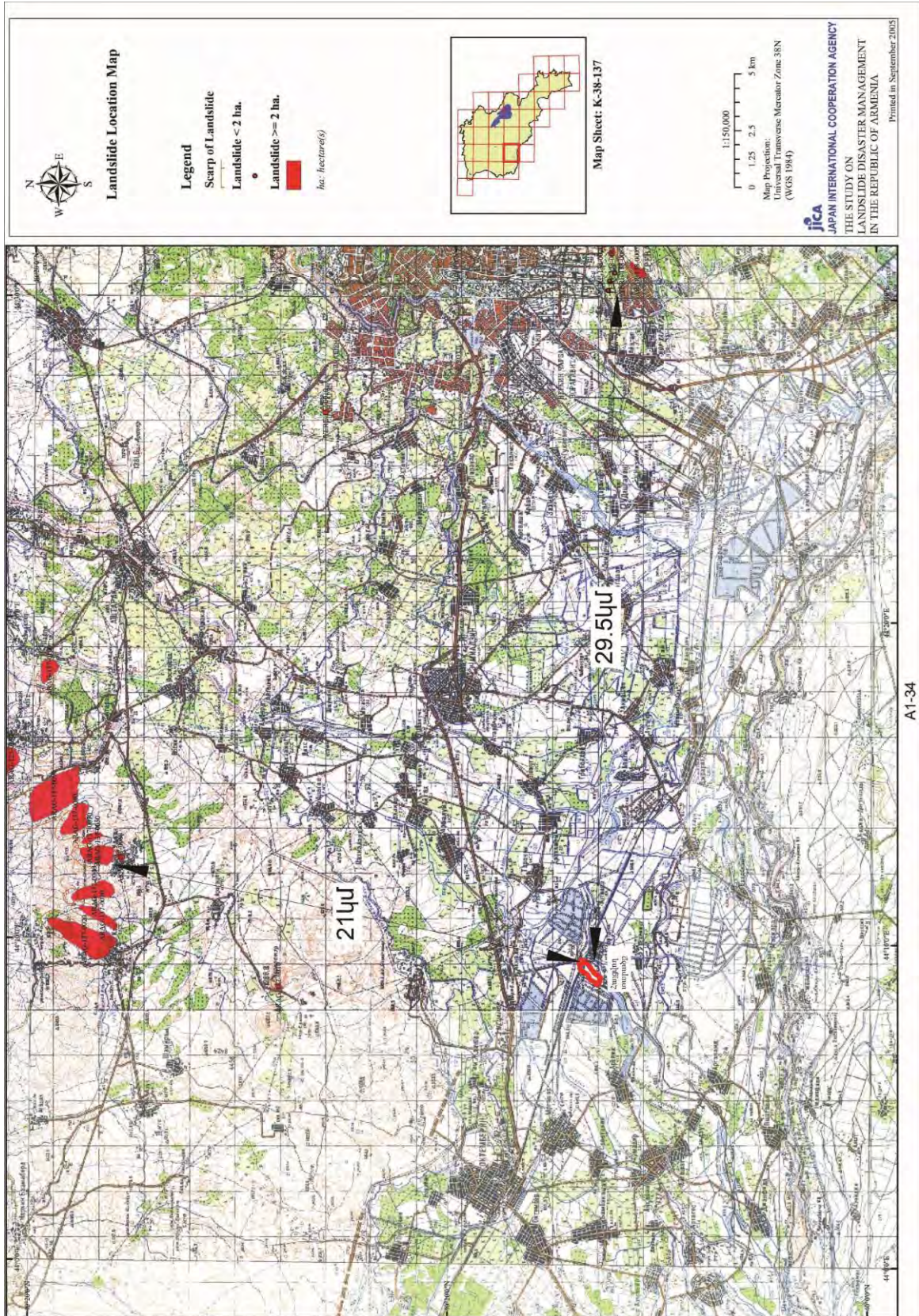
Մոտակա սողանքային մարմինները գտնվում են տեղամասից շուրջ 21-29.5կմ հեռավորությունների՝ ՀՀ Արագածոտնի մարզի Կոշ, Ուջան և ՀՀ Արարատի մարզի Նոր Խարբերդ գյուղերի մոտ (նկար 7):

Նկար 5.

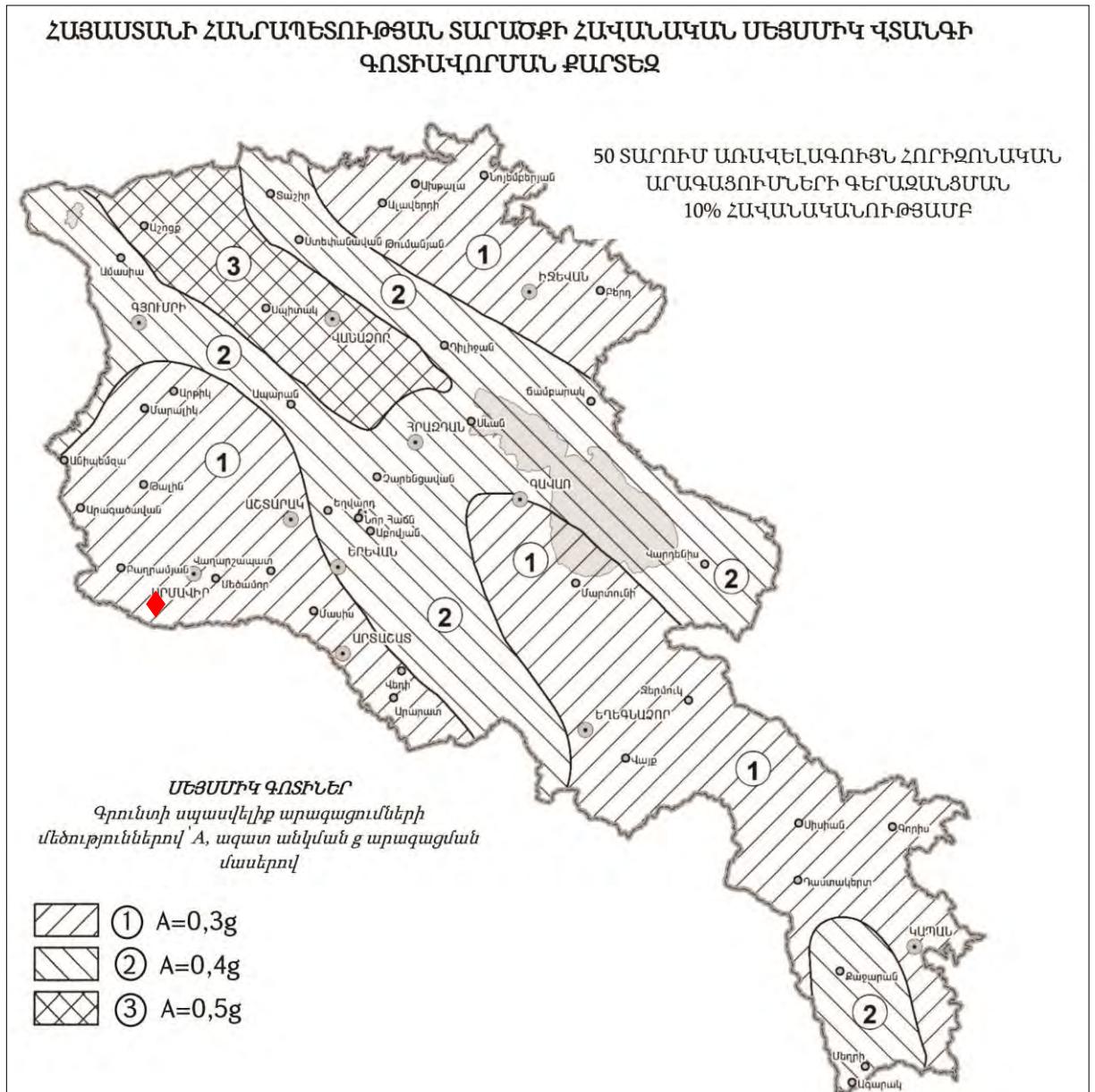

Նկար 6.

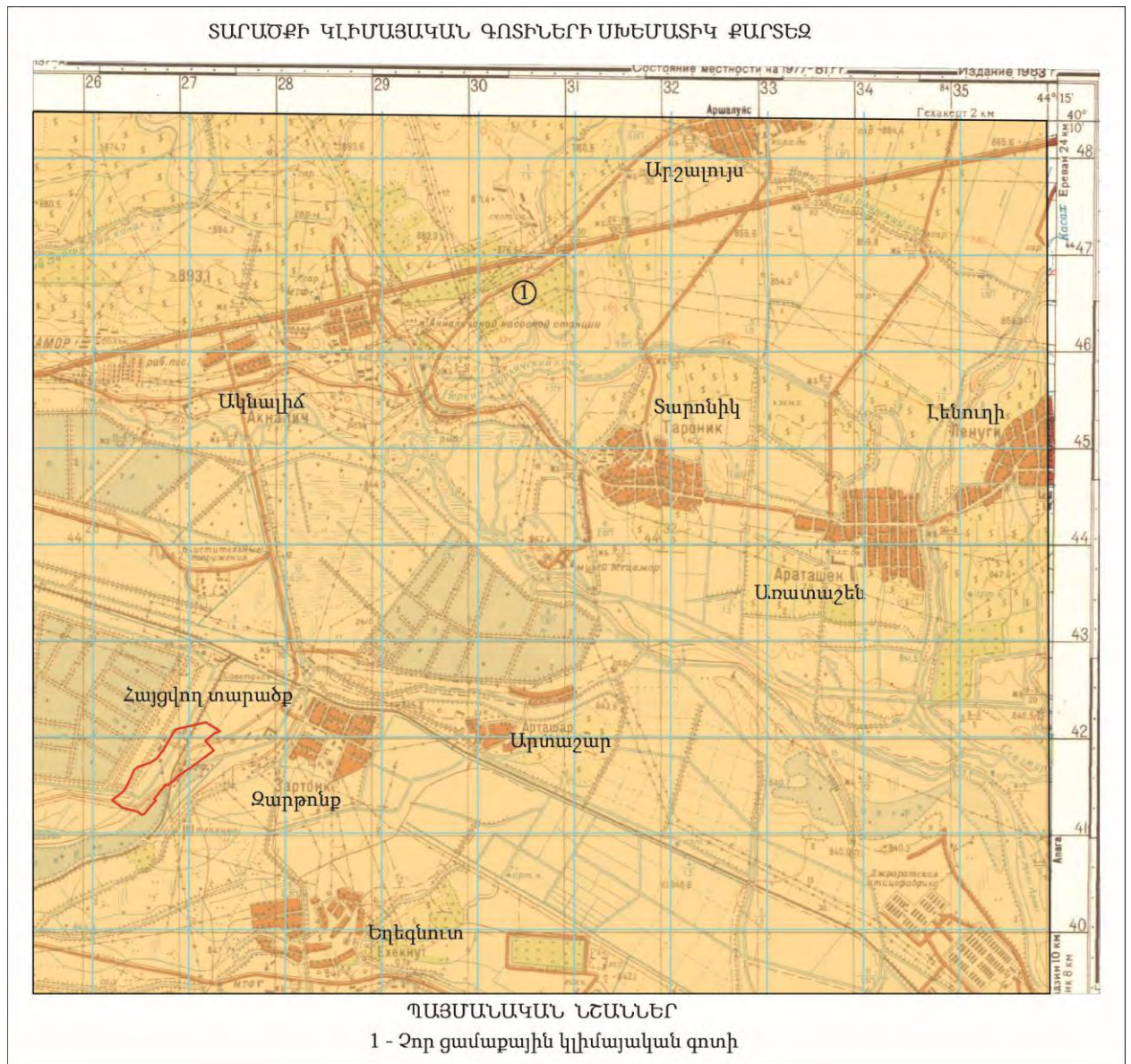
Նկար 7.

Ավագակոպճային խառնուրդի երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով հայցվող տարածքի սեյսմիկ պայմանների բնութագրումը կատարվել է ըստ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N102-Ն հրամանի: Համաձայն դրա՝ տեղամասը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, որտեղ գրունտի

Նկար 8.

- *Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանի կլիման* խիստ ցամաքային է (նկար 9): Տարածքը գտնվում է Հարավային Կովկասի առավել չորային շրջաններից մեկում:

Նկար 9.

Տարածքի կլիմայական բնութագրերը ներկայացվում են ըստ մոտակա Արմավիր օդերևութաբանական կայանների տվյալների (870մ): Բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը գրանցվել է -31°C , բացարձակ առավելագույնը՝ 41°C : Ըստ օդերևութաբանական կայանի տվյալների՝ ձնածածկույթի առավելագույն տասնօրյակային բարձրությունը կազմել է 42սմ, տարվա մեջ ձնածածկույթով օրերի քանակը՝ 38, ձյան մեջ ջրի առավելագույն քանակը՝ 92մմ: Արարատյան դաշտավայրի

և շրջակա լեռնաշղթաների միջև ջերմային կոնտրաստները առաջացնում են լեռնա-դաշտավայրային ուժեղ քամիներ, հատկապես ամռանը, իսկ ձմռանը հարթավայրի սահմաններում դիտվում է թույլ քամիներ առանց հողմի:

Աղյուսակ 1.

Օդի միջին ջերմաստիճանը

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	տարի
-4.2	-1.6	4.9	12.4	17.4	25.6	25.7	25.1	20.0	12.9	5.7	-0.9	11.6

Մթնոլորտային տեղումների քանակները ներկայացված են աղյուսակ 2-ում:

Աղյուսակ 2.

Մթնոլորտային տեղումները

Ըստ ամիսների միջին ամսական/առավելագույն օրական												Տարեկան գումար.
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
18	19	25	32	44	26	12	9	11	25	23	16	260
19	21	26	37	42	21	38	31	35	30	30	20	42

Քամիների բնութագրերը ներկայացվում են աղյուսակ 3-4-ում:

Աղյուսակ 3.

Միջին տարեկան մթնոլորտային ճնշում, հՊա	Ամիսներ	Կրկնելիությունը, % Միջին արագությունը, մ/վ							
		Ուղղությունները							
		Հս	Հս-Արլ	Արլ	Հվ-Արլ	Հվ	Հվ-Արմ	Արմ	Հս-Արմ
917.0	հունվար	7	5	17	8	9	8	28	18
		2.2	2.2	1.9	1.9	1.8	2.3	2.5	2.8
	ապրիլ	5	7	28	11	9	9	20	11
		2.8	3.4	2.5	2.7	2.7	3.7	3.0	3.7
	հուլիս	3	8	31	16	11	7	16	8
		2.1	2.5	1.9	2.2	1.1	2.6	2.7	2.6
	հոկտեմբեր	5	4	23	16	9	7	22	14
		2.2	2.8	1.9	2.9	2.8	3.6	3.1	3.8

Աղյուսակ 4.

Ամիսներ	Անհողմությունների կրկնելիությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Միջին տարեկան արագությունը, մ/վ	Ուժեղ քամիներով (>15մ/վ օրերի քանակը)	Հաշվարկային արագությունը, մ/վ, որը Հնարավոր է մեկ անգամ "n" տարիների ընթացքում		
հունվար	77	0.5	0.9	12	20	23	24
ապրիլ	52	1.3					
հուլիս	55	1.1					
հոկտեմբեր	72	0.6					

Օդի միջին հարաբերական խոնավությունը ըստ ամիսների ներկայացված է աղյուսակ 5-ում:

Աղյուսակ 5.

Ըստ ամիսների, %												Միջին տարեկան	Միջին ամսական ժամը 15-ին	
Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		ամենացուրտ ամսվա	ամենաշոգ ամսվա
76	72	62	56	57	51	48	49	53	65	74	78	62	62	29

▪ **Մթնոլորտային օդ**

Մթնոլորտային օդի որակի մշտադիտարկման կայան, որտեղ կատարվում է կանոնակարգված պարբերական մոնիթորինգ, Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանում չկա:

Տեղամասի ենթաշրջանը բացառապես գյուղատնտեսական է: Տարածքում չկան մթնոլորտային օդի աղտոտման աղբյուր հանդիսացող գործող խոշոր արդյունաբերական ձեռնարկություններ, 1-ին տեղամասին հարակից S-3-18, S-3-53 և S-3-54 տեղական նշանակության ճանապարհների ծանրաբեռնվածությունը գնահատվում է թույլից-չափավոր:

Որոշակի պատկերացում տարածքի օդային ավազանների աղտոտվածության մասին կարելի է ստանալ նաև հաշվարկային եղանակով: Դրա համար ՀՀ բնապահպանության նախարարության, Շրջակա միջավայրի վրա ներգործության

մոնիտորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ (ներկայումս ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ) կողմից մշակվել է ուղեցույց ձեռնարկ, ուր ներկայացված են մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցանիշների կախվածությունը տվյալ բնակավայրի ազգաբնակչության քանակից:

Աղյուսակ 6.

Բնակչության քանակը (հազ.)	Որոշված նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաները (մգ/մ ³)			
	Փոշի	Ծծմբի երկօքսիդ	Ազոտի երկօքսիդ	Ածխածնի օքսիդ
50 -125	0,4	0,05	0,03	1,5
10 - 50	0,3	0,05	0,015	0,8
< 10	0,2	0,02	0,008	0,4

Երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով հայցվող տարածքին մոտ գտնվող գյուղերում մշտական բնակչությունը ըստ պաշտոնական տվյալների չի գերազանցում 10000 մարդ: Հետևաբար, տեղամասի տարածքի համար որպես մթնոլորտային օդի ֆոնային աղտոտվածության ցուցամիջ պետք է ընդունել. փոշի 0.2մգ/մ³, ծծմբի երկօքսիդ 0.02 մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդ 0.008մգ/մ³ և ածխածնի օքսիդ 0.4մգ/մ³:

1-ին տեղամասի տարածքում 2023 թվականի հունիսին կատարվել է մթնոլորտային օդի որակի ուսումնասիրություն ավտոմատ չափիչ սարքով: Մթնոլորտային օդում փոշու կոնցենտրացիան կազմում է 0.11մգ/մ³, ծծմբի երկօքսիդինը՝ 0.008մգ/մ³, ազոտի երկօքսիդինը՝ 0.01մգ/մ³:

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների բնապահպանական միջոցառումների կառավարման պլանը կազմելիս որպես սահմանանիշ կարող են ընդունվել նաև ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N 160-Ն հրամանի հավելված 1-ով ամրագրված նորմատիվները:

Ըստ նշված փաստաթղթի բնակավայրերում անօրգանական փոշու (SiO₂ պարունակությունը 70% և ավելի) առավելագույն միանվագ ՍԹԿ կազմում է 0.15մգ/մ³, միջին օրեկան ՍԹԿ՝ 0.05մգ/մ³:

▪ **Ջրային ռեսուրսներ**

Եղեգնուտի ավազակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանը գրեթե զուրկ է բնական մակերևութային հոսքերից: Տեղամասից մոտ 8.2կմ դեպի հարավ հոսում է Արաքս գետը, մոտ 6.5կմ դեպի արևելք՝ Սև ջուր գետը:

Սև ջուր գետը Արաքսի ձախ վտակն է: Սկիզբ է առնում Մեծամոր լճից՝ 860մ բարձրությունից: Երկարությունը 38կմ է, ջրհավաք ավազանը՝ 480 կմ²:

ՀՀ միակ գետն է, որն ունի հարթավայրային բնույթ (միջին թեքությունը՝ 1 մ/կմ) և ստորերկրյա սնում (93%): Հոսում է Արարատյան դաշտի ճահճապատ տեղանքներով: Տարեկան միջին ծախսը 33,9 մ³/վ է (Ռանչպար գ.): Խոշոր վտակը Քասաղն է: Ռանչպար դիտակետում Սև ջուր գետի հիդրոլոգիական բնութագրիչները ներկայացված են աղյուսակ 7-ում:

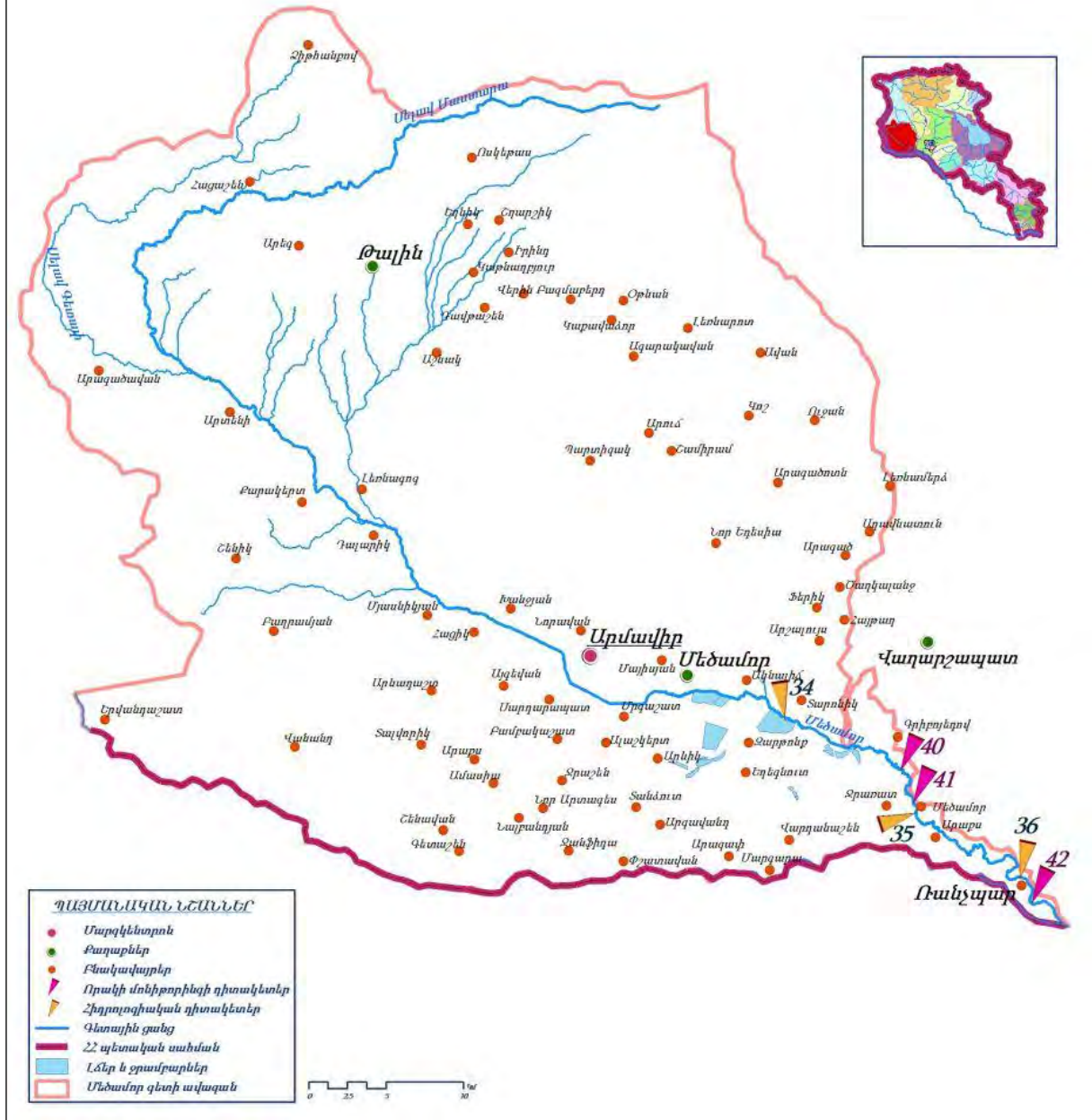
Աղյուսակ 7.

Գետ-դիտակետ	Ջրհավաք ավազանի մակերեսը, կմ ²	Բազմամյա միջին տարեկան ելքը, մ ³ /վ	Հոսքի մոդուլը, լ/վ*կմ ²	Հոսքի շերտը, մմ	Հոսքի ծավալը, մլն.մ ³ /տ	Առավելագույն ելքը, մ ³ /վ	Նվազագույն ելքը, մ ³ /վ
Սև ջուր-Ռանչպար	3540	24.3	6.88	217	768	152	5.70

Գետի մոնիթորինգը իրականացվում է երեք կետում՝ №40 10կմ ք. Վաղարշապատից հարավ, №41՝ 11կմ ք. Վաղարշապատից հարավ-արևելք և №42՝ 0.5 գյ. Ռանչպարից ներքև (նկար 10):

Համաձայն ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերոսֆերայի և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի հրապարակումների՝ 2022 թվականին Մեծամոր գետի ջրի որակը Վաղարշապատ քաղաքից հարավ գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս)՝ պայմանավորված ամոնիում իոնով, Վաղարշապատ քաղաքից հարավ-արևելք և Ռանչպար գյուղից ներքև հատվածներում՝ «անբավարար» (4-րդ դաս). Վաղարշապատ քաղաքից հարավ-արևելք՝ պայմանավորված ամոնիում և նիտրիտ իոններով, մանգանով, կախության չոր նյութերով, Ռանչպար գյուղից ներքև՝ նիտրիտ իոնով և բորով:

**ՄԵԾԱՍՈՐ ԳԵՏԻ ԱՎԱԶԱՆԻ ՄԱԿԵՐԵՎՈՒԹԱՅԻՆ
ՋՐԵՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳԻ ԴԻՏԱՅԱՆՑ**

Նկար 10.

Եղեգնուտի հանքավայրի տարածքը տեղակայված է Արաքս գետի հին հարավային հունում, որը ձգվում է մոտ 11-12կմ՝ 300-400մ լայնությամբ արևելքում և մինչև 500-600մ լայնությամբ կենտրոնական և հարավ-արևմտյան հատվածներում: Զարթոնք գյուղի շրջանում՝ մոտ 11-12կմ և 200-ից մինչև 600մ լայնությամբ

դիտարկվում է Արաքս գետի հյուսիսային հնահունը: Հայցվող տարածքի շրջակայքում առկա են բազմաթիվ լճակներ, ջրակալված տարածքներ, որոնք առաջացել են Արաքս գետի հին հարավային հունից ավազակոպճային խառնուրդի արդյունահանման աշխատանքների հետ: Հայցվող տեղամասի և ջրային տարածքների տեղադիրքը ներկայացված է նկար 11-ում (62մ-ի մինչև 360մ, առանձին հատվածներում արհեստական ծագման ջրային տարածքները սահմանակից են հայցվող տեղամասին):

Եղեգնուտի հանքավայրի շրջանի Արարատյան դաշտի նստվածքային ավազակոպճային և կոպճագլաքարային առաջացումների վերին հորիզոնի հետ կապված է գրունտային ջրերի հորիզոն: Գրունտային ջրերի մակարդակի տատանումը կազմում է 1.0-3.0մ: Գրունտային ջրերի հաշվարկված դեբիտը կազմում է 0.2-0.3լ/վ:

1-ին տեղամասի հիդրոերկրաբանական կառուցվածքի առանձնահատկությունները, այդ թվում նաև գրունտային ջրերի մակարդակի ր դեբիտի վերաբերյալ տվյալները կուսումնասիրվեն երկրաբանական հետախուզական աշխատանքների ընթացքում:

▪ *Հողեր*

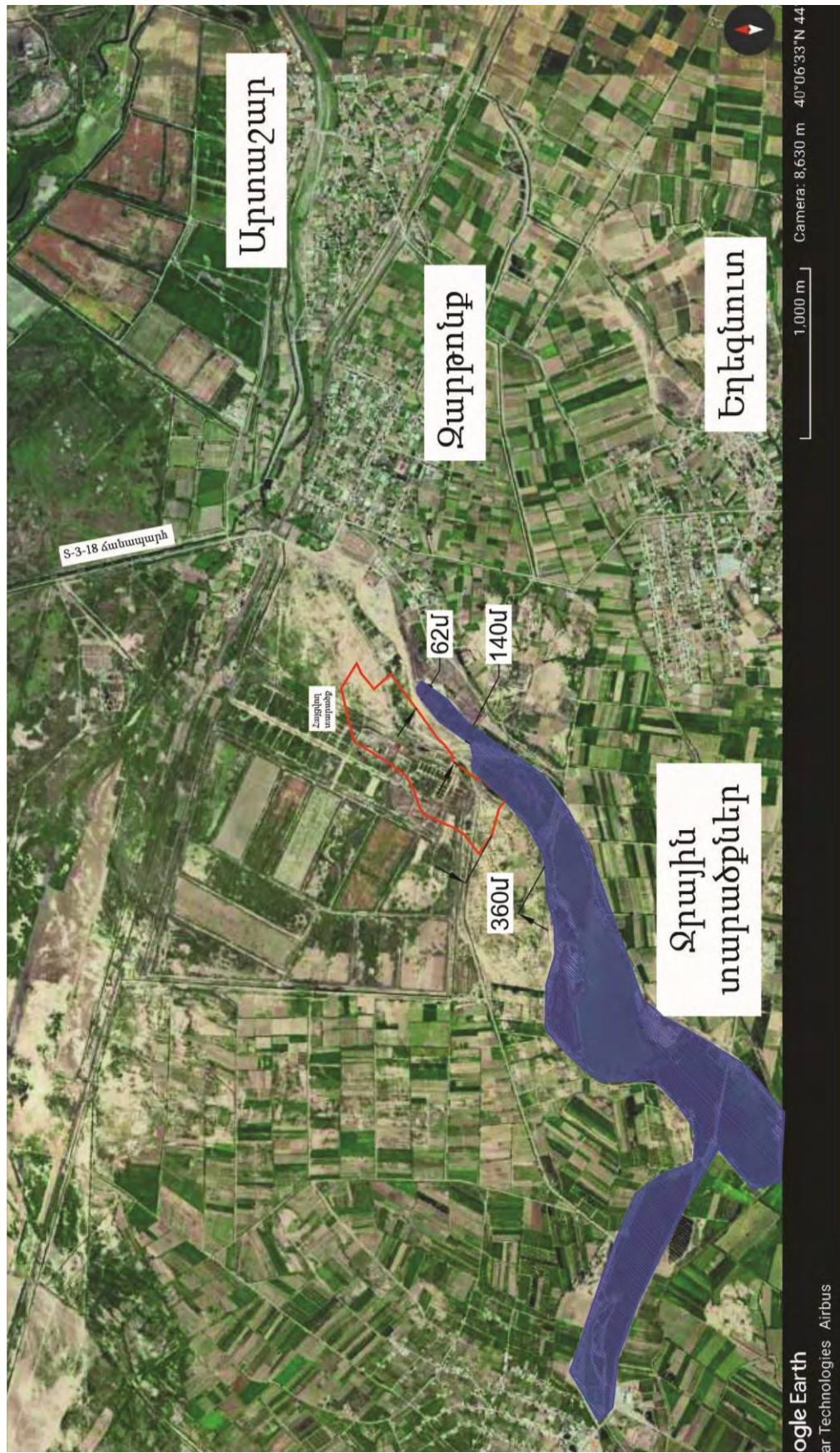
Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի շրջանում տարածված են ոռոգելի գորշ մնացորդային կավային հողերը, ինչպես նաև թերի զարգացած աղուտ-ալկալի հողերի և հիմքի արմատական ապարների համալիրները (նկար 12):

Գորշ ոռոգելի հողերը ձևավորվել են Արարատյան հարթավայրի բնահողային շրջանում՝ Արաքս գետի և նրա ձախակողմյան վտակների բերվածքների վրա, մարդու ներգործության պայմաններում: Այն հատվածներում, որտեղ հանքայնացված խորքային ջրերը մոտ են մակերեսին, առաջացել են նաև հիդրոմորֆ աղուտ-ալկալի հողեր:

Այս հողերը տարածված են Արարատյան հարթավայրի համեմատաբար ցածրադիր թույլ թեք հարթություններում:

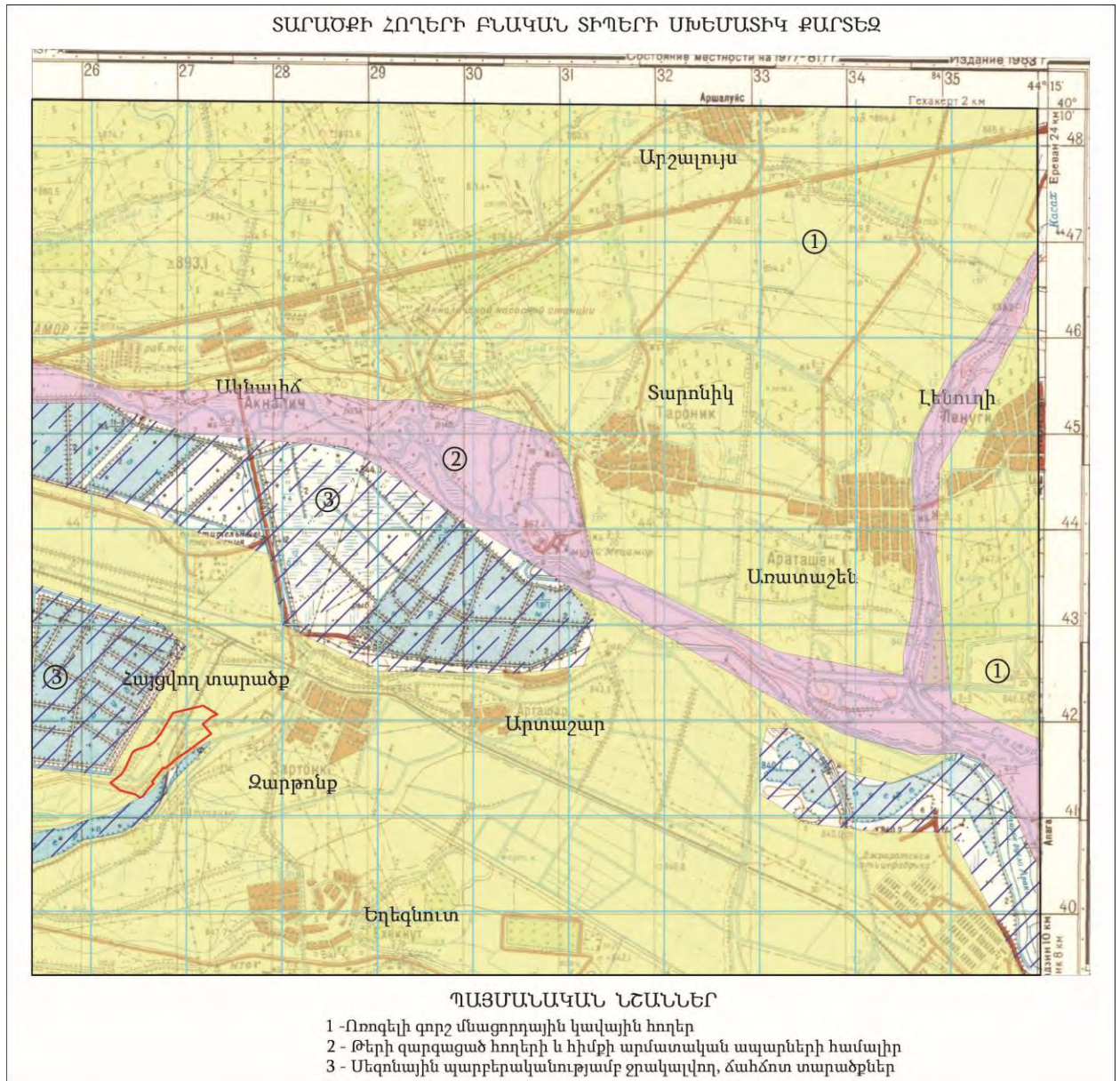
Գորշ ոռոգելի հողերում հողագոյացնող պրոցեսներն ընթացել են հիդրոմորֆ ռեժիմի պայմաններում: Հումուսի քանակը կազմում է 3-3.5% :

Դրանց քիմիական հատկությունները ներկայացված են աղյուսակ 8-ում :

Նկար 11.

ՏԱՐԱԾՔԻ ՀՈՂԵՐԻ ԲՆԱԿԱՆ ՏԻՊԵՐԻ ՍԽԵՄԱՏԻԿ ՔԱՐՏԵԶ

Նկար 12.

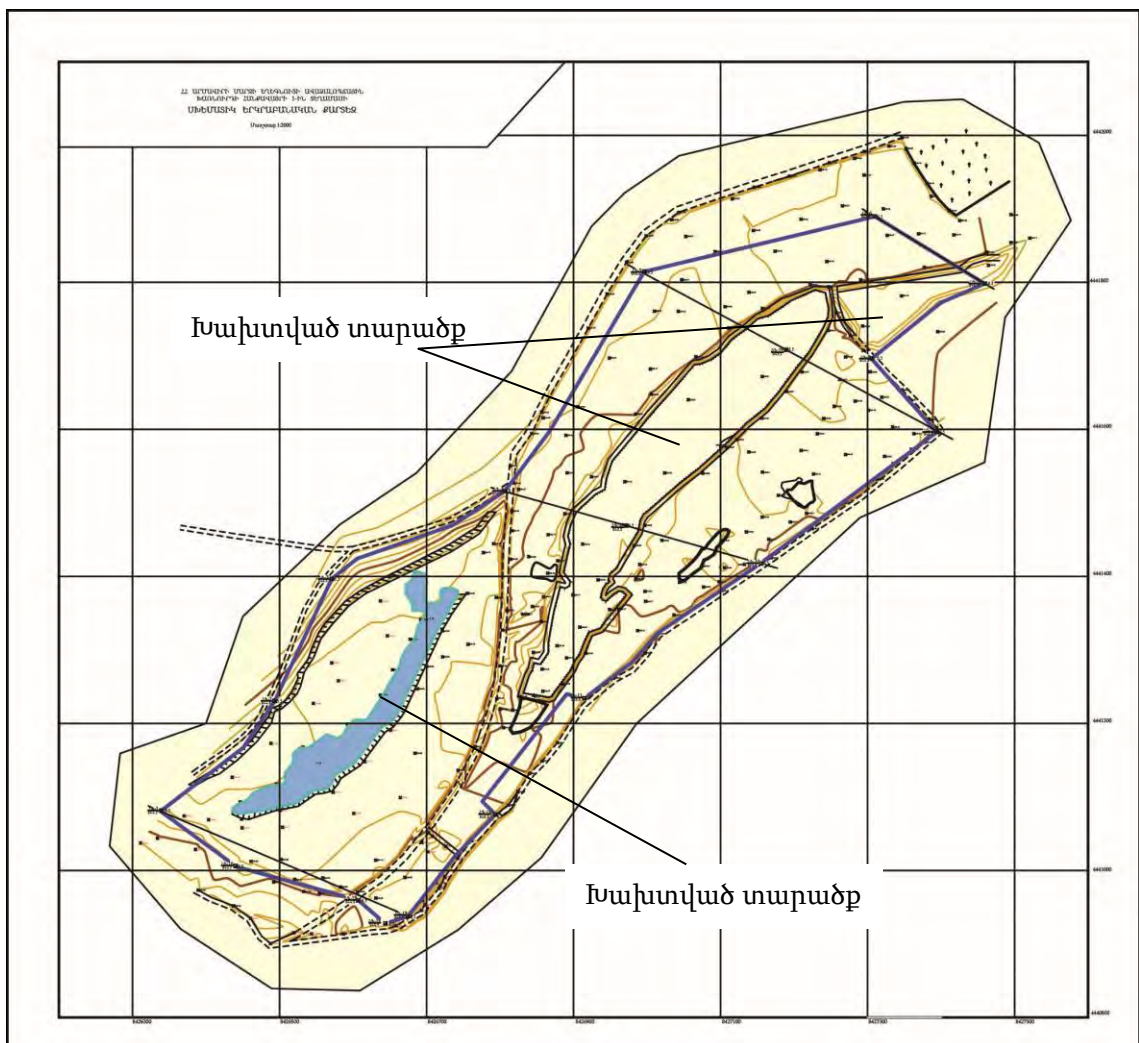
Աղյուսակ 8.

Հողի տիպը և ենթատիպը	Խորությունը, սմ	Հումուս, %	CO ₂ , %	Կլանված հումքերի գումարը, մ.էկվ. 100գ հողում	рН-ը ջրային բաշխմամբ
Մարգագետնային գորշ ոռոգելի	0-21	1.8	6.0	26.8	8.4
	21-43	1.6	6.3	28.0	8.4
	43-65	0.9	7.9	31.9	9.0
	65-92	0.8	6.8	22.0	9.4
	92-182	0.9	6.8	36.8	9.5

Ոռոգելի հողերի պրոֆիլում պարզորոշ առանձնացվում է մակերեսային աղային հորիզոններ, որտեղ հեշտ լուծվող աղերի քանակը 1.3% և ավելի է, սակայն դեպի ստորին շերտերը դրա պարունակությունը նվազում է:

1-ին տեղամասի տարածքում գորշ ոռոգելի հողերի հզորությունը կազմում է 0.3մ: Հողային ծածկույթից 2023թ. հունիսին կատարվել է նմուշառում: 2 նմուշների վերլուծության արդյունքում ստացվել են հետևյալ միջինացված ցուցանիշները. սիլիցիում- 1113548մգ/կգ, մանգան-814մգ/կգ, ֆոսֆոր-115մգ/կգ, պղինձ-1.01մգ/կգ, նիկել-0.05մգ/կգ և ցինկ-7.6մգ/կգ:

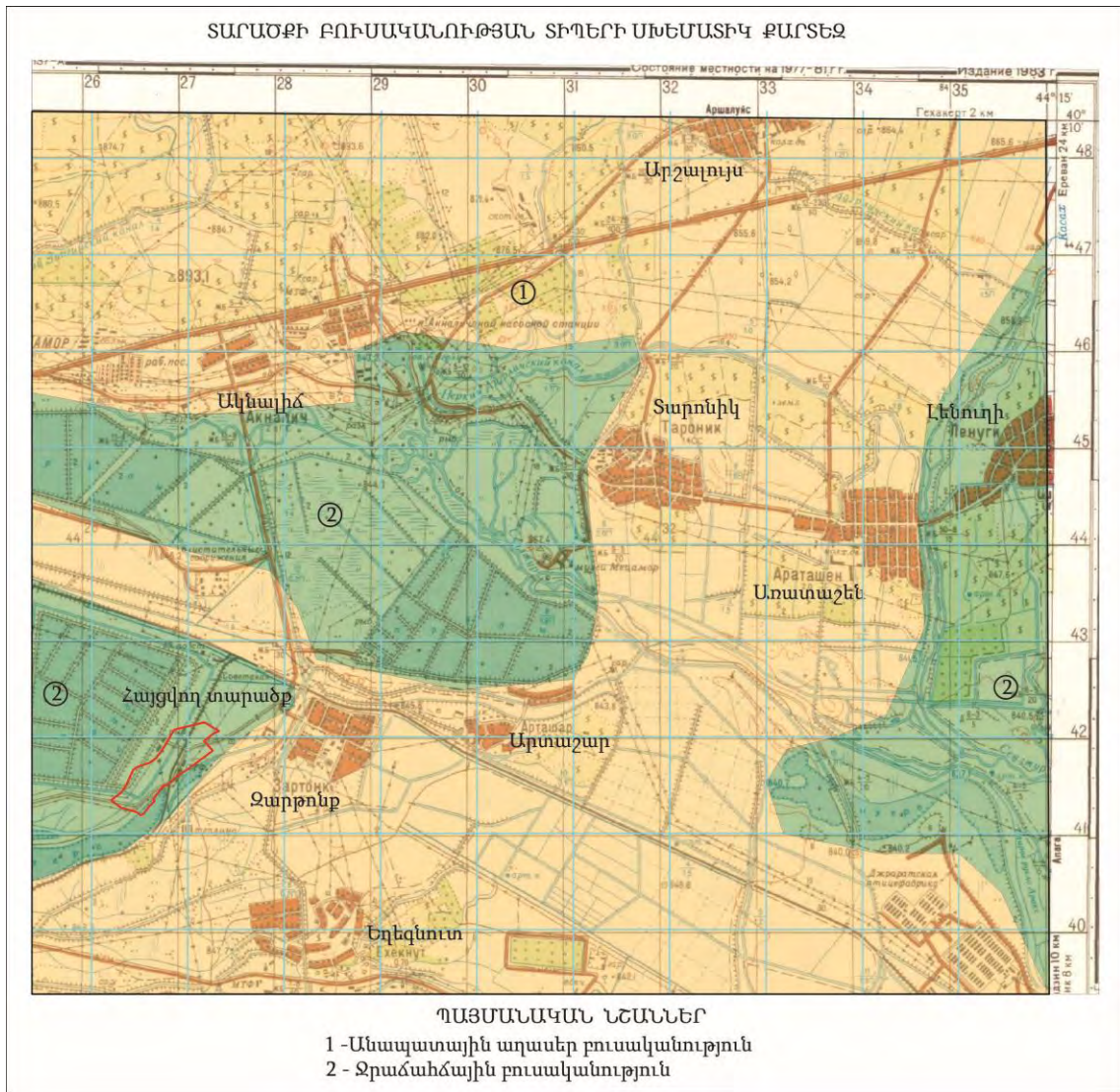
Հայցվող տեղամասի մոտ 10հա-ը ներկայացված է խախտված, մասամբ ջրակալված տարածքներով, որոնց առաջացման պայմանների վերաբերյալ ընկերությունը տեղեկատվություն չունի (նկար 13): Կուտակված հողաբուսական շերտ տեղամասում չկա:

Նկար 13.

- **Քուսական և կենդանական աշխարհ**

Եղեգնուտի հանքավայրի, դրա 1-ին տեղամասի շրջանի բուսականությունը ներկայացված է համեմատաբար երիտասարդ, ստորին չորրորդական դարաշրջանից ՀՀ տարածքում ի հայտ եկած աղասեր անապատային բուսատեսակներով (նկար 14):

Նկար 14.

Տարածքում նշվել են գարի մանուշակագույն (*Hordeum violaceum*), օշան հավանրզանման (*Salsola ericoides* Bieb.), սարսազան կոնսաձն (*Halocnemum strobilaceum* Pall. Bieb), անցողունիկ հեռացած (*Puccinellia distans*), սեզ սողացողը (*Elytrigia repens*), սեզախոտ անապատային (*Agropyron desertorum*), հազարատերևուկ նեղատերև (*Achillea tenuifolia*), անապատասեզ հեռացած (*Eremopyrum distans*), դաշտավլուկ սոխուկային (*Poa bulbosa*), օշինդր բուրավետը (*Artemisia fragrans* Willd.), լվածադիկ արծաթատերևը (*Tanacetum argrophyllum* C. Koch. Tzvel.),

հետերանթելիում մազակիր (*Heteranthelium piliferum*), փշոտ կապարը (*Capparissa*) և սովորական եղեգը (*Phragmites communis*), որն աճում է խոնավ հատվածներում:

Հայցվող տարածքը ուսումնասիրվել է երթուղիներով՝ ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ հայտնաբերելու նպատակով: Ըստ ՀՀ կառավարության 29.01.2010թ.-ի N72-Ն որոշման, շրջանում հայտնի են ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված հետևյալ բուսատեսակները.

- օջան Թամամշյանի (*Salsola tamamschjanae* Iljin) – վտանգված տեսակ, հայտնի է մեկ մասնատված պոպուլյացիա: Հայտնի է Արմավիր քաղաքի շրջակայքում, հայցվող տարածքից մոտ 8կմ հեռավորության վրա: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ.մ. 700-1000մ բարձրության վրա, անապատում-կիսաանապատում: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում;

- օջան թաղիքային (*Salsola tomentosa* (Moq.) Spach) – վտանգված տեսակ, հանդիպում է Երևանի ֆլորիստիկ շրջանում (Արմավիր քաղաքի շրջակայք, հայցվող տարածքից մոտ 8կմ հեռավորության վրա): Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ.մ. 800-1200մ բարձրությունների վրա, քարքարոտ գիպսակիր, կավային լանջերին, կիսաանապատներում: Պահպանության միջոցառումներ չեն իրականացվում;

- սֆերոֆիզա աղուտային (*Sphaerophysa salsula* DC.) – խոցելի տեսակ, հայտնի են երկու տարանջատված պոպուլյացիա, որոնց մակերեսը 500ք.կմ-ից պակաս է: Հայտնի է Արմավիր քաղաքի շրջակայքում, հայցվող տարածքից մոտ 8կմ հեռավորության վրա: Աճում է ստորին լեռնային գոտում, ծ.մ. 800-900մ բարձրության վրա, աղակալած ճահիճներում:

		
Օջան Թամամշյանի	Օջան թաղիքային	Սֆերոֆիզա աղուտային

ՀՀ բույսերի կարմիր գրքում գրանցված, հայցվող տարածքի շրջանում հայտնի վերը նշված տեսակները Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում չեն դիտարկվել:

Հայցվող տեղամասի շրջանում կենդանական աշխարհը ներկայացված է տափաստանային-անապատային լանդշաֆտներին բնորոշ, հանրապետության տարածքում լայն տարածում ունեցող կենդանական ձևերով: Հարակից շրջանների ջրային տարածքում ճպուռներից դիտարկվել են *Agrion splendens*, *Lestes Barbara* և *Ischnura elegans*, թերթիկաբեղավորներից՝ *Scarabeus pius* Illiger, *Geotrupes stercorarius* (Linne), *Platytomus variolosus* Kolenati, *Aphodius subterraneus* (Linne) և *Onthophagus amyntas* (Olivier): Կարածրաթևերից նշվել է *Mylabris fusca* Olivier, *Omophlus flavipennis* Kuster, *Exochomus melanocaphalus* (Zubkov): Սողուններից դիտարկվել է *Ophisops elegans* Menetr., *Eremias strauchi* Kessler., հարակից գյուղերի բնակիչների վկայությամբ հանդիպում է ջրային լորտու (*Natrix tessellata*), մեր կողմից հանքի տարածքում չի դիտարկվել: Բազմաթիվ են դաշտամկները (*Microtus arvalis*):

1-ին տեղամասի շրջանում ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված տեսակներից հայտնի են՝

- ակրամովսկու շադինիա (*Shadinia akramovskii*) – սահմափակ արեալով և կտրտված ապրելավայրով հազվագյուտ տեսակ է, գնահատված է որպես «կրիտիկական վիճակում գտնվող»: Հայտնի են Սև ջուր գետի ակունքներում՝ Առատաշեն գյուղի մոտակայքում, հայցվող տարածքից մոտ 7կմ հեռավորության վրա;

- Վան բրինկի նետիկ (*Coenagrion vanbrinkae* Lohmann) – հազվագյուտ տեսակ, գնահատվել է որպես «խոցելի»: Հայտնի է Տարոնիկ գյուղի մոտ, հայցվող տարածքից մոտ 4կմ հեռավորության վրա;

- Լինդենի նետիկ (*Erythromma lindeni*) - սահմափակ արեալով ծայրահեղ հազվագյուտ տեսակ է, գնահատված է որպես «վտանգված»: Հայտնի է Տարոնիկ գյուղի մոտ, հայցվող տարածքից մոտ 4կմ հեռավորության վրա;

- ծովային քարաղբ (*Charadrius alexandrinus*) – հազվագյուտ տեսակ է խիստ սահմանափակ արեալով, հայտնի է Արմավիր քաղաքի շրջակայքում, հայցվող տեղամասից մոտ 8կմ հեռավորության վրա;

- մարգագետնային ծիծառակտցար (*Glareola pratincola*) – հազվագյուտ տեսակ է, հայտնի է Տարոնիկ գյուղի մոտ, հայցվող տարածքից մոտ 4կմ հեռավորության վրա:

ՀՀ կենդանիների կարմիր գրքում գրանցված, հայցվող տարածքի շրջանում հայտնի, վերը նշված կենդանական տեսակները Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում չեն հայտնաբերվել:

▪ ***Վտանգված էկոհամակարգեր, բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ***

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքը ներառված չէ բնության հատուկ պահպանվող տարածքների սահմաններում: Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ չկան նաև հայցվող տեղամասին հարակից տարածքներում: Արմավիրի մարզում է գտնվում «Որդան կարմիր» պետական արգելավայրը, որը զբաղեցնում է 219.85 հեկտար տարածք, բաղկացած է երկու առանձին տեղամասերից՝ Արագափի գյուղական համայնքի հյուսիս-արևմտյան մասում (198.33 հեկտար) և Ջրառատի գյուղական համայնքի հյուսիսային մասում (21.52 հեկտար)՝ Արարատյան հարթավայրում, ծովի մակերևույթից 835-850 մետր բարձրության վրա:

Արգելավայրի հիմնական խնդիրներն են՝

ա) արգելավայրի լանդշաֆտային և կենսաբանական բազմազանության բնականոն զարգացման ապահովումն ու պահպանությունը.

բ) Արարատյան հարթավայրի աղուտային (հալոֆիտ) ցուցանմուշային էկոհամակարգերի էկոլոգիական հավասարակշռության, այդ թվում՝ ջրային ռեժիմի պահպանությունը.

գ) արգելավայրի վայրի բուսական և կենդանական աշխարհի էկոլոգիական միջավայրի պահպանությունը.

դ) հազվագյուտ ու անհետացման վտանգի տակ գտնվող բույսերի և կենդանիների տեսակների պահպանությունն ու վերարտադրությունը.

ե) գիտաճանաչողական և էկոլոգիական զբոսաշրջություն իրականացնելու համար անհրաժեշտ նախադրյալների ապահովումը:

Արգելավայրի Արագափ տեղամասը գտնվում է հայցվող տարածքից մոտ 4կմ, Ջրառատի տեղամասը՝ մոտ 10կմ հեռավորությունների վրա:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ են համարվում նաև բնության հուշարձանները: Բնության հուշարձաններից Արմավիրի մարզում են գտնվում.

Աղյուսակ 9.

Անվանումը	Գտնվելու վայրը	Հեռավորությունը հայցվող տարածքից
«Մեծամոր» լիճ (ջրագրական հուշարձան) և Մեծամոր լճի ջրաճահճային բուսականություն (կենսաբանական հուշարձան)	Արմավիրի մարզ, Տարոնիկ գյուղից մոտ 3 կմ հս-արմ	Մոտ 4կմ
«Ավազասեր (պսամոֆիլ) բուսականություն»	Արմավիրի մարզ, քաղ. Վաղարշապատ, Զվարթնոց տաճարի մոտ	Մոտ 17կմ

3. ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐ

- **Ենթակառուցվածքներ**

Եղեգնուտի հանքավայրը, դրա 1-ին տեղամասը վարչական տեսակետից գտնվում է ՀՀ Արմավիրի մարզում:

ՀՀ Արմավիրի մարզը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության տարածքի արևմտյան հատվածում: Մարզկենտրոնը Արմավիր քաղաքն է, որի հեռավորությունը Երևանից 48կմ է: Մարզն ունի 3 քաղաքային (Արմավիր, Վաղարշապատ, Մեծամոր) և 94 գյուղական համայնքներ: Համայնքներից 7-ը սահմանամերձ են: Մարզը արևմուտքից և հարավից սահմանակից է Թուրքիային, հյուսիսում սահմանակից է ՀՀ Արագածոտնի մարզին, արևելքից՝ Երևանին և ՀՀ Արարատի մարզին: ՀՀ պետական սահմանից մարզին բաժին է ընկնում 130.5 կմ հատված:

Մարզի մշտական բնակչության քանակը 01.01.2023թ.-ի դրությամբ կազմել է 267.2հազ.մարդ, որից քաղաքային բնակչությունը՝ 83.0հազ.մարդ, գյուղականը՝ 184.2հազ.մարդ:

Մարզի արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը ընթացիկ գներով կազմել է 122516.0, մլն.դրամ, պատրաստի արտադրանքի իրացման ծավալը՝ 123953,0հազ.դրամ, արդյունաբերական արտադրանքի ֆիզիկական ծավալի ինդեքսը՝ 115.4%: Արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը ըստ արտադրության բաժինների բաշխված է հետևյալ կերպ.

- հանքագործական արդյունաբերություն – 918.7մլն.դրամ,
- մշակող արդյունաբերություն – 84352.9մլն.դրամ,
- էլեկտրաէներգիայի, գաի, ջրի արտադրություն և բաշխում – 36002.2մլն.դրամ,
- ջրամատակարարում, կոյուղի, թափոնների կառավարում և վերամշակում – 1242.2մլն.դրամ:

Գյուղատնտեսական համախառն արտադրանքը կազմել է 181.0մլրդ.դրամ, այդ թվում բուսաբուծություն 133.3մլրդ.դրամ, անասնաբուծություն՝ 47.7մլրդ.դրամ:

Հացահատիկային և հատիկաբերող էներգիային մշակաբույսերի ցանքատարածությունները զբաղեցրել են 4267հա, բերքատվությունը՝ 41.1գ/հա, համախառն բերքը 18.0հազ.տ: Կարտոֆիլի մշակման համար նույն ցուցանիշները կազմել են համապատասխանաբար 1182հա, 389.5գ/հա, 46.6հազ.տ: Ստորև, աղյուսակ 10-ում

ներկայացված են տվյալներ բանջարանոցային և բոստանային մշակաբույսերի, պտղի, հատապտղի ու խաղողի, աղյուսակ 11-ում՝ տվյալներ գյուղատնտեսական կենդանիների գլխաքանակի, իսկ աղյուսակ 12-ում՝ անասնաբուծական հիմնական արտադրանքի վերաբերյալ:

Աղյուսակ 10.

	Ցանքատարածությունները, հա	Բերքատվությունը, ց/հա	Համառառն բերքը, հազ.տ
Բանջարանոցային մշակաբույսեր	8661	336.6	345.7
Բոստանային մշակաբույսեր	2804	309.5	86.7
Պտուղ և հատապտուղ	10422	103.4	82.6
Խաղողի տնկարկներ	7401	188.2	121.3

Աղյուսակ 11.

հազ.գլուխ	Խոշոր եղջրավոր	Որից՝ կովեր	Խոզեր	Ոչխարներ և այծեր	Չիեր
Արմավիր	57.6	17.5	21.4	140.2	0.1

Աղյուսակ 12.

	Իրացվել է գյուղ.կենդանի և թռչուն սպանդի համար, հազ.տոննա	Կաթ, հազ.տ	Ձու, մլն.հատ	Բուրդ, տոննա
Արմավիր	20.7	39.7	178.6	213.1

Իրականացվել են 23228.1մլն.դրամի շինարարական և 10322.8մլն.դրամի՝ շինմոնտաժային աշխատանքներ :

Գործարկվել է 2139մ² բնակելի շենք և 746 աշակերտական տեղով հանրակրթական ուսումնական հաստատություն :

Արմավիրի մարզում ներկայումս գործում են նախնական (արհեստագործական) և միջին մասնագիտական կրթական ծրագրեր իրականացնող

6 ուսումնական հաստատություններ՝ Արմավիրի տարածաշրջանային պետական քոլեջ, Արմավիրի պետական ինդուստրիալ-մանկավարժական քոլեջ, Արմավիրի արվեստի պետական քոլեջ, Էջմիածնի պետական քոլեջ, Արմավիրի բժշկական քոլեջ և Էջմիածնի արհեստագործական պետական ուսումնարան:

Մարզում առկա է համայնքային ենթակայության 85 մշակույթի տուն, որից Արմավիրի տարածաշրջանում՝ 38, Էջմիածնի տարածաշրջանում՝ 40, Բաղրամյանի տարածաշրջանում՝ 7: Մշակույթի տներից լիարժեք գործում են 16-ը:

Գրադարանային ֆոնդը կազմում է 1161830 կտոր գիրք՝ ՀՀ մշակույթի նախարարության, Հայաստանի գրողների միության, «Գիրք» հիմնադրամի, «Արևիկ» հրատարակչության, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի կողմից կատարված նվիրաբերությունների շնորհիվ:

Գործում է 9 թանգարան. Սարդարապատի հուշահամալիր-Հայաստանի ազգագրության և ազգային ազատագրական պայքարի պատմության պետական թանգարան, Մուսալեռի հուշահամալիր-թանգարան, Զվարթնոց պատմաճարտարապետական արգելոց-թանգարան, Էջմիածնի գավառագիտական թանգարան, Էջմիածնի Խորեն Տեր-Հարությանի անվան թանգարան, Էջմիածնի Հովհաննես Հովհաննիսյանի տուն-թանգարան, Մեծամորի պատմահնագիտական թանգարան, Մհեր Աբեղյանի անվան թանգարան, Բաղրամյանի «Արաբոյի և ֆիդայիների հայրենասիրական թանգարան», որոնց հավաքածուները պարբերաբար համալրվում են նոր թանգարանային նմուշներով՝ հնագիտական նոր նյութերի և անհատների կողմից կատարած նվիրաբերությունների շնորհիվ:

Մարզում գործում է 9 մարզադպրոց, ինչպես նաև նշված մարզադպրոցների մասնաճյուղեր մարզի տարբեր համայնքներում: Համայնքային ենթակայության մարզադպրոցներում գործում են 92 խմբեր՝ 13 մարզաձևերից: Արտադպրոցական և արտադասարանական մարզական խմբերի պարապմունքներում ընդգրկված են դպրոցահասակ երեխաների 30-40%-ը: Մարզի հանրակրթական դպրոցներում և համայնքներում գործում են 189 խմբեր՝ 20 մարզաձևերից: Արմավիրի մարզում մարզպետարանի ենթակայությամբ գործող մարզադպրոցներ չկան: գործում են 61 առողջապահական հիմնարկներ, որոնցից 7-ը՝ մարզպետարանի ենթակայության, այդ թվում՝ բժշկական կենտրոններ - 2 (Արմավիր, Մեծամոր), հիվանդանոց - 1

(Վաղարշապատ), ծննդատուն - 1 (Վաղարշապատ), պոլիկլինիկա - 2 (Վաղարշապատ, Բաղրամյան), արյան փոխներարկման կայան - 1 (Արմավիր): Համայնքային ենթակայության թվով 52 «Գյուղական բժշկական ամբուլատորիա» ՓԲԸ-ներ ընդգրկում են 43 բուժական կաբարձական կետեր:

▪ **Հողերի տնտեսական յուրացման բնութագիր**

Եղեգնուտի ավագակոպճային խառնուրդի հանքավայրի 1-ին տեղամասը գտնվում է Մեծամոր խոշորացված համայնքի Ջարթոնք բնակավայրի սահմաններում:

Համաձայն Մեծամոր համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի՝ Ջարթոնք բնակավայրի բնակչության կազմը ներկայացված է հետևյալ կերպ.

Աղյուսակ 13.

Տղամարդիկ	Կանայք	Թոշակառու	Տեղահանված	Միակողմանի ծնողագուրկ	Երկկողմանի ծնողագուրկ	Հաշվանդամ	Ընտանեկան նպաստի համակարգում գրանցված բնտանիքներ	Զոհվածների ընտանիքներ	Տնտեսութ. թիվը
1123	1080	160	0	5	1	36	22	1	392

Ջարթոնք բնակավայրի հողերի կազմը ներկայացված է աղյուսակ 14-ում:

Աղյուսակ 14.

Հա-ով

Հողային տարածքը	Բնակավայրի հողեր	Գյուղ. նշան. հողեր	Արդյունաբեր., ընդերքօգտագործման, այլ արտադրական նշանակ. հողեր	Էներգետիկայի, կապի., Տրանսպորտի և կոմունալ ենթակառ. հողեր	Հատուկ պահպանվող տարածքների հողեր	Հատուկ նշանակության շինություններ	Զբոսային հողեր	Անտառ
1621.26	171.03	920.44	44.82	35.88	2.92	0	446.17	0

Ոռոգման ջրերի ընդհանուր երկարությունը կազմում է 150կմ, որից Ջարթոնք բնակավայրում՝ 66կմ:

Վերանորոգման կարիք ունեցող փողոցների և ճանապարհների երկարությունը ընդհանուր Մեծամոր համայնքում կազմում է 233.5կմ, որից Ջարթոնք բնակավայրում 20կմ:

Համայնքի տարածքում գործում է «Մեծամոր բժշկական կենտրոն» ՓԲԸ, որն իր մեջ ներառում է հիվանդանոց և պոլիկլինիկա: Հիվանդանոցը նախատեսված է 60 մահճակալի համար:

Օգտակար հանածոյի երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով հայցվող տարածքը ներկայացված է գյուղատնտեսական և ջրային նպատակային նշանակության հողերով:

Ծրագրավորվող աշխատանքների բնույթը և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության նախնական գնահատման հայտը ներկայացվել են Մեծամոր համայնքի բնակիչներին:

Քննարկվել է աշխատանքներին համայնքի բնակիչների ներգրավման հարցը:

Կից ներկայացվում են քննարկումների արձանագրությունը և տեսաձայնագրությունը:

▪ ***Պատմության, մշակութային հուշարձաններ***

ՀՀ կառավարության 2002 թվականի հոկտեմբերի 3-ի N1589-Ն և 2007 թվականի մարտի 15-ի N385-Ն որոշումներով հաստատվել է ՀՀ Արմավիրի մարզի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկը: Ջարթոնք բնակավայրում պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ հաշվառված չեն:

2023 թվականի հունվարին գյուղի կենտրոնական հատվածում է 44-օրյա պատերազմում զոհված ժամկետային զինծառայողներին Սամադ Սլոյանի և Գուգարք Օհանյանի հիշատակին կանգնեցվել է խաչքար-հուշակոթող:

Երկրաբանական ուսումնասիրության նպատակով հայցվող տարածքը գտնվում է գյուղի կենտրոնական հատվածից (հետևաբար՝ խաչքար-հուշակոթողից) ավելի քան 1.5կմ հեռավորության վրա:

Հետևաբար հայցվող տեղամասում ծրագրավորվող երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքները չեն կարող բացասաբար անդրադառնալ պատմամշակութային հուշարձանի իրավիճակի վրա:

4. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԲԱՂԱԴՐԻՉՆԵՐԻ ՎՐԱ ՀՆԱՐԱՎՈՐ

ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի օգտակար հաստվածքի երկրաբանական ուսումնասիրության արդյունքում ձևավորվելու են որոշակի ազդեցություններ մթնոլորտի, հողային ծածկույթի, բուսական և կենդանական աշխարհի, ինչպես նաև լանդշաֆտային ամբողջականության վրա:

Մթնոլորտային օդ.

Տեղամասի տարածքում վնասակար հազերի և փոշու արտանետումները կապված են լինելու ավտոտրանսպորտի և սարքավորումների աշխատանքի հետ: Հետախուզական փորվածքների անցման ժամանակ փոշու արտանետումներ չեն լինելու, քանի որ ավազակոպճային կուտակը գտնվում է խոնավ վիճակում:

Փոշեգոյացում կատարվելու է տեղամասից դուրս՝ ավտոճանապարհներին, աշխատանքները սպասարկող տրանսպորտի տեղաշարժի ժամանակ:

Աշխատանքների իրականացման ժամանակ ընկերությունը առաջնորդվելու է ՀՀ կառավարության 2006 թվականի փետրվարի 2-ի N160-Ն որոշմամբ, համաձայն որի աշխատանքների տարածքին հարակից բնակավայրերում ածխածնի օքսիդի, ազոտի օքսիդի (երկօքսիդի հաշվարկով), մրի և ծծմբային անհիդրիդի սահմանային թույլատրելի խտությունները (ՄԹԿ) համապատասխանաբար պետք է կազմեն $5մգ/մ^3$, $0.2մգ/մ^3$, $0.15մգ/մ^3$ և $0.5մգ/մ^3$:

Նախնական հաշվարկներին համաձայն, երևակման տարածքում վնասակար գազերի առավելագույն կոնցենտրացիաները չեն գերազանցելու նորմատիվային փաստաթղթերով ամրագրված սահմանային թույլատրելի խտությունները:

Այդ նպատակով ծրագրավորվում են մի շարք բնապահպանական կառավարման միջոցառումներ, որոնց նկարագիրը ներկայացված է ստորև, 5-րդ գլխում:

Ջրային ավազան.

Տեղամասում մակերևութային բնական ջրային հոսքեր՝ գետեր, լճեր, լճակներ չկան: Հետևաբար, մակերևութային ջրային ռեսուրսների վրա ազդեցություններ չեն դրսևորվելու :

Հողային ծածկույթ.

Հայցվող տարածքում առկա է սակավ՝ մոտ 0.3մ հզորությամբ մարգագետնային գորշ ոռոգելի հողերի ծածկույթ: Հետախուզական հորերի անցման ժամանակ կատարվելու է այդ տիպի հողերի խախտում 114մ² տարածքում :

Կրճատն ազդեցություն է դրսևորվելու հետախուզահորերի հարակից տարածքի գորշ ոռոգելի հողերի վրա մակաբացման շերտի այլուվիալ-դելյուվիալ առաջացումների և հողաբուսական շերտի կուտակման ժամանակ :

Տեղամասի տարածքում նոր ճանապարհների շինարարություն չի նախատեսվում, հողերի օտարում ճանապարհների համար չի պահանջվում :

Աշխատանքների այս փուլում տեղամասում նախատեսված չէ արտադրական հրապարակի շինարարություն, հողերի օտարում այս նպատակով նույնպես չի կատարվելու :

Մեքենաների հիմնական լիցքավորումը, սպասարկումը կատարվելու է Զարթոնք բնակավայրում : Երևակման տարածքում պահեստային, փոքր քանակություններով (մոտ 20լ) վառելիքը նախատեսվում է պահել աշխատանքները սպասարկող բեռնատար մեքենայի թափքում՝ անթափանց տառայով, ինչը բացառում է տեղամասի մակերևույթի աղտոտումը նավթամթերքներով :

Բուսական և կենդանական աշխարհ.

Երկրաբանական ուսումնասիրության բացասական ազդեցությունը տարածաշրջանի բուսական և կենդանական աշխարհի վրա գրեթե զրոյական է, քանի որ հետախուզահորերի անցման ժամանակ խախտվող տարածքները վերականգնվելու են անմիջապես նմաշարկման և փաստագրման աշխատանքներից հետո:

Երկրաբանահետախուզական աշխատանքների տեխնոլոգիական գործընթացը բացառում է ագրեսիվ նյութերի կիրառումը, չեն նախատեսվում նաև հորատապայթեցման աշխատանքներ:

Կենդանական աշխարհի վրա առավել ազդեցիկ գործոնը կապված է լինելու աղմուկի և թրթռումների հետ: Բուսականության վրա բացասական ազդեցություն գրեթե չի դրսևորվելու: Տեղամասի տարածքում դիտարկված բուսատեսակները լայն տարածված են ՀՀ անապատային-կիսաանապատային լանդշատային գոտում:

ՀՀ Բույսերի և Կենդանիների Կարմիր գրքում գրանցված տեսակներ Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասում չեն դիտարկվել:

Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների վրա ազդեցությունների դրսևորում չի նախատեսվում, քանի որ , Որդան կարմիր **■** պետական արգելավայրը գտնվում է տեղամասից մոտ 4-10կմ, իսկ , Մեծամորի լիճ **■** ջրագրական, կենսաբանական ու , Ավազասեր բուսականություն **■** հուշարձանները՝ համապատասխանաբար 4 և 17կմ հեռավորությունների վրա:

Աղմուկ և թրթռումներ.

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ընթացքում պայթեցման աշխատանքներ չեն նախատեսվում:

Մոտակա Զարթոնք բնակավայրի տարածքում աղմուկի նորմավորման հետ կապված խնդիրները կանոնակարգվում է , Աղմուկն աշխատատեղերում, բնակելի և հասարակական շենքերում և բնակելի կառուցապատման տարածքներում՝ N2-111-11.3 ՀՀ սանիտարական նորմերով:

Համաձայն գործող նորմատիվ փաստաթղթերի, արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերով տարածքներում աղմուկի (ձայնի) առավելագույն մակարդակը չպետք է գերազանցի 95դԲԱ, իսկ արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերում՝ 80դԲԱ:

Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ժամանակ առաջանալու է առաջին կարգի թրթռում (վիբրացիա), որը կապված է տեղաշարժվող բեռնատարի հետ: Նախնական գնահատականներով, երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների արդյունքում առաջանալու է մոտ 40դԲԱ աղմուկ: Թրթռումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը Z առանցքով չպետք է գերազանցի 115դԲԱ, իսկ X-Y առանցքներով՝ 112դԲԱ:

Զարթոնք բնակավայրի շինությունները գտնվում են հայցվող տարածքից 0.47կմ հեռավորության վրա: Տեղամասի տարածքում աղմուկի առաջացման աղբյուրը հետախուզահորերի անցումն ապահովող էքսկավատորի աշխատանքն է, ինչից առաջացող գումարային հաշվարկային ձայնային բնութագիրը՝ LAէկվ կազմում է 55դԲԱ: Աղմուկի մակարդակը աղմուկից պաշտպանող տարածքի հաշվարկային կետում որոշվում է՝

LAտար = Laէկվ - ΔLAհեռ - ΔLaէկր - ΔLAկանաչ բանաձևով, որտեղ՝

LAէկվ - աղմուկի աղբյուրի ձայնային բնութագիրը, LAէկվ=55դԲԱ,

ΔLAհեռ - աղմուկի մակարդակի նվազումը հաշվարկային կետի և աղմուկի աղբյուրի միջև հեռավորությունից կախված, ΔLAհեռ կազմում է 15դԲԱ,

ΔLaէկր - աղմուկի մակարդակի նվազումը էկրանով (տեղամասի ռելիեֆ), ΔLaէկր =5դԲԱ,

ΔLAկանաչ- աղմուկի մակարդակի նվազումը կանաչ գոտիով, ΔLAկանաչ=5դԲԱ:

Աղմուկի մակարդակը Զարթոնք գյուղի մոտ կկազմի՝

Laտար = Laէկվ - ΔLAհեռ - ΔLaէկր - ΔLaկանաչ = 55 - 15 - 5 - 5 = 35դԲԱ (նորման 45դԲԱ):

Հետևաբար, ավազակոպճային կուտակի երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների ժամանակ առաջացող աղմուկն ու թրթռումը հարակից բնակավայրերի տարածքում ազդեցություն բնակիչների վրա չեն ունենալու:

Նորմատիվային փաստաթղթերով սահմանված ցուցանիշներն ապահովելու համար են մի շարք բնապահպանական կառավարման միջոցառումներ, որոնց նկարագիրը ներկայացված է ստորև, 5-րդ գլխում:

Պատմամշակութային հուշարձաններ ավազակոպճային խառնուրդի երկրաբանական ուսումնասիրության համար հայցվող տարածքում չկան, ինչը բացառում է որևիցե բացասական ազդեցությունների դրսևորում պատմամշակութային ժառանգության օբյեկտների վրա: Մոտակա պատմամշակութային հուշարանը՝ 44-օրյա պատերազմում զոհված ժամկետային զինձառայողներն էր Սամադ Սլոյանի և Գուգարք Օհանյանի հիշատակին կանգնեցվել է խաչքար-հուշակոթողը, որը գտնվում է Զարթոնք բնակավայրի կենտրոնական հատվածում, տեղամասից 1.5կմ հեռավորության վրա:

Աղտոտում ընդերքօգտագործման թափոններով.

Երկրաբանական ուսումնասիրության ժամանակ առաջանացող թափոնների տեսակների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացվում է ստորև:

Մեքենաների շահագործման ընթացքում կարող են առաջանալ օգտագործված դիզելային և բենզինային շարժիչների յուղեր, որոնք պատկանում են , Բանեցված շարժիչների յուղերի թափոններն տեսակին, վտանգավորության 3-րդ դասին, ծածկագիր՝ 5410020102033: Սակայն մեքենաների ընթացիկ տեխնիկական սպասարկում հայցվող տեղամասում չի կատարվելու, հետևաբար բուն տեղամասի տարածքում այս տեսակի թափոնի առաջացում/կուտակում չի նախատեսվում :

Առաջանալու է չտեսակավորված կենցաղային աղբ, որը պատկանում է վտանգավորության 4-րդ դասին, ծածկագիր՝ 9120040001004, օրական առավելագույնը 10կգ քանակությամբ :Կազմը՝ ապակի 9-14%, սև մետաղ 20-25%, փայտ 8-13%, թուղթ 25-30%, կտոր 3-7%, սննդի մնացորդ 11-15%, պոլիմերներ 7-12%:

Հետախուզահորերի անցման ժամանակ առաջացող 34.2մ³ ծավալով հողաբուսական շերտը չի հանդիսանում թափոն :

Հետախուզահորերի անցման ժամանակ հեռացվելու է 57.0մ³ մակաբացման շերտի այլուվիալ-դելյուվիալ նստվածքներ : Համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006 թվականի հոկտեմբերի 26-ի N342-Ն և 2015 թվականի օգոստոսի 20-ի N244-Ն հրամանների՝ բաց եղանակով օգտակար հանածոների արդյունահանումից

առաջացած մակաբացման ապարները հաշվառվել են 34000100 01 00 0 ծածկագրով (փխրուն մակաբացման ապարներ՝ 34000120 01 99 5):

Դրանք դասվել են վտանգավորության 5-րդ դասին, այսինքն՝ ոչ վտանգավոր ընդերքօգտագործման թափոններ են:

Սանիտարական պահպանության գոտի. Ըստ ՄՆ 245-71 սանիտարական նորմերի՝ ավազակոպճային խառնուրդի երկրաբանական ուսումնասիրության ձեռնարկությունների համար սանիտարական պաշտպանիչ գոտի սահմանված չէ:

Հանքավայրի և հարակից տարածքներում սանիտարապաշտպանիչ գոտի պահանջող (օրինակ՝ խմելու ջրի մատակարարման կառույցներ և այլն) կառույցներ չկան:

Ստորև բերվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր ազդեցության նախնական գնահատական մատրիցը.

Աղյուսակ 15.

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչներ	Գործողություններ		
	Հետախուզահորերի անցում	Փաստագրում	Նմուշարկում
Մթնոլորտային օդ	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Ջրեր	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև
Հողեր	աննշան	աննշան	աննշան
Կենսաբազմազանություն	աննշան	աննշան	աննշան
Պատմամշակութային հուշարձաններ	-	-	-
Բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ	-	-	-
Թափոններ	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև	ցածր կարճատև

5. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՆՎԱԶԵՑՄԱՆՆ ՈՒՂՂՎԱԾ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑԱՌՈՒՄՆԵՐԻ
ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

Շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա վնասակար ազդեցության մեղմացման/վերացման նպատակով նախատեսվում են հետևյալ բնապահպանական միջոցառումները.

- Վառելիքի հիմնական լիցքավորման և քսայուղերի փոխարինման աշխատանքների հիմնական ծավալը կատարել հարակից բնակավայրերում՝ համապատասխան ծառայություն մատուցող կայաններում:
- Աշխատանքների ժամանակ կիրառվող սարքավորումների և աշխատանքները սպասարկող մեքենաների վրա տեղադրել արտաթորվող թունավոր նյութերի ֆիլտրեր:
- Փոշենստեցման նպատակով աշխատանքների տեղամասին մոտեցնող ճանապարհի ինտենսիվ ջրում տարվա չոր և շոգ եղանակներին : Տեխնիկական նպատակներով անհրաժեշտ ջուրը նախատեսվում է վերցնել Արաքս գետից : Ըստ գործող նորմատիվների՝ 1մ^2 տարածքի ջրցանման համար անհրաժեշտ տեխնիկական ջրի քանակը կազմում է 1,5լ: Տեխնիկական ջրառ իրականացնելու համար նախատեսվում է դիմել ՀՀ շրջակա միջավայրի նախարարություն և ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ստանալ ջրօգտագործման թույլտվություն :
- Խմելու և կենցաղային նպատակներով անհրաժեշտ ջուրը գնվելու է մոտակա բնակավայրերի խանութների շշալցված տարբերակով (5-6լ տարողությամբ տարաներով), տեղափոխվելու է տեղամասի տարածք աշխատանքները սպասարկող մեքենայով :
- Աշխատակիցների կենցաղային պայմանների ապահովման նպատակով տարածքում բեռնակղային տիպի վազոն-տնակի տեղադրում, որը կօգտագործվի որպես հանդերձարան և հանգստի սենյակ : Ջրցողարանի տեղադրում չի նախատեսվում : պահպանել Առողջապահության նախարարի 2012 թվականի սեպտեմբերի 19-ի թիվ 15-Ն հրամանով հաստատված սանիտարական կանոնների և նորմերի պահանջները:

- Կեղտաջրերի հավաքում հորատիպ զուգարանում, որը հետագայում դատարկվելու է հատուկ ծառայության ուժերով՝ պայմանագրային հիմունքերով : Դատարկված հորը լցվելու է քարերով :
- Կենցաղային աղբի համաքում հատուկ անթափանց տարողություններում, 50լ տարողությամբ պոլիէթիլենային պարկերում, աղբահանության պայմանագրի կնքում տարածաշրջանում գործող օպերատորի հետ, աղբահանության վճարի հաշվարկում և վճարում:
- Օգտագործվող տեխնիկական միջոցների շարժիչների կարգավորում՝ աղմուկի նվազեցման, շրջանի կենդանական աշխարհի վրա բացասական ազդեցության բացառման նպատակով: Համաձայն գործող նորմատիվ փաստաթղթերի, արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերով տարածքներում աղմուկի (ձայնի) առավելագույն մակարդակը չպետք է գերազանցի 95դԲԱ, իսկ արտադրական կազմակերպությունների մշտական աշխատատեղերում ձայնի մակարդակը չպետք է գերազանցի 80դԲԱ: Հետախուզական աշխատաքների տեխնոլոգիական գործընթացների հետ կապված առաջանալու է առաջին կարգի տրանսպորտային թրթռում (վիբրացիա), որը կապված է տեղաշարժվող ինքնագնաց և կցորդային մեքենաների, տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: Թոթրումների սահմանային թույլատրելի մակարդակը Z առանցքով չպետք է գերազանցի 115դԲԱ, իսկ X-Y առանցքներով՝ 112դԲԱ:
- Տեղամասի տարածքի նավթամթերքներով աղտոտումը կանխելու նպատակով հաստվածքի մակերևույթին հետախուզահորերի անցման ժամանակ օգտագործվող էքսկավատորի շարժման ուղեծրով կտեղադրվեն երկաթբետոնե տիպային սալիկներ:
- ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ.-ի թիվ 781-Ն որոշմամբ սահմանված դեպքերում՝ ըստ կիրառելիության, բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության միջոցառումների իրականացում:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ներկայացնելիս ընկերության կողմից գործունեության հայտում և հետագայում՝ գնահատման հաշվետվության մեջ ներառվում և հետագայում իրականացվում են հողերում առկա օբյեկտների պահպանությանն ուղղված հետևյալ միջոցառումները՝

1) վայրի բուսատեսակների և դրանց պոպուլյացիաների վիճակի ուսումնասիրության (տեսակային կազմ, տարածվածություն, քանակ) իրականացում, որի տվյալները սահմանված կարգով տրամադրվում են բուսական աշխարհի պահպանության, պաշտպանության, օգտագործման և վերարտադրության բնագավառում լիազորված պետական մարմինն.

2) Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ արգելված թունաքիմիկատների օգտագործման կանխարգելում:

Տեղամասում Հայաստանի Հանրապետության բույսերի Կարմիր գրքում (այսուհետ՝ կարմիր գիրք) գրանցված տվյալ բուսական տեսակի նոր պոպուլյացիաների հայտնաբերման դեպքում դրանց պահպանության նպատակով նախատեսվում է՝

1) առանձնացնել օգտագործման նպատակով տրամադրված տարածքում պահպանվող գոտիներ, որոնք ունեն տեղական նշանակություն և անհրաժեշտ են կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների՝ սույն կետում նշված նոր պոպուլյացիաների կենսունակության ապահովման նպատակով.

2) ժամանակավորապես սահմանափակել առանձնացված պահպանվող գոտիներում տնտեսական գործունեության որոշ տեսակներ, եթե դրանք կարող են բերել նշված բուսատեսակների աճելավայրերի վիճակի վատթարացմանն ու պոպուլյացիաների կենսունակության խաթարմանը.

3) սույն կետի 1-ին և 2-րդ ենթակետերում նշված միջոցառումների իրականացման անհնարինության դեպքում կարմիր գրքում, որպես տվյալ բույսի աճելավայր չգրանցված տարածքներից, բույսերի բնական վերարտադրության նպատակով տեղափոխում են տնտեսական գործունեության արդյունքում ոչնչացման սպառնալիքի տակ գտնվող բույսերի առանձնյակները տվյալ տեսակի համար նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ ունեցող որևէ բնության հատուկ պահպանվող տարածք կամ բուսաբանական այգիների տարածք, կամ կարմիր գրքում որպես տվյալ բույսի աճելավայրեր գրանցված որևէ տարածք, իսկ բույսերի սերմերը տրամադրում են համապատասխան մասնագիտացված կազմակերպությանը՝ զենետիկական բանկում պահելու և հետագայում տեսակի վերարտադրությունը կազմակերպելու նպատակով:

- Շրջանի կենսաբազմազանության պահպանության նպատակով Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներին մասնակցող անձնակազմը անցնելու է հատուկ վերապատրաստում և ծանոթանալու է շրջանում հայտնի՝ ՀՀ կենդանիների և բույսերի կարմիր գրքերում գրանցված տեսակների վերաբերյալ:
- Աշխատակիցների հրահանգավորում, ծանոթություն անվտանգության տեխնիկայի կանոններին:
- Հանքավայրի տարածքի պարագծով տեղադրվելու են նախագգուշացնող նշաններ, ինչը թույլ կտա կանխել անվտանգության տեխնիկայի հրահանգավորում չանցած մարդկանց մուտքը հայցվող տարածք:
- Ընդերքօգտագործման թափոնների կառավարում:
- Նախքան հետախուզահորերի անցումը տեղամասի տարածքի դիտարկում՝ թռչունների կամ կաթնասունների բների, որջերի հայտնաբերման նպատակով: Դրանց դիտարկման դեպքում, Էկոլոգ մասնագետների մասնակցությամբ, բների տեղափոխում նմանատիպ լանդշաֆտային բնութագրեր ունեցող տեղամաս:
- Պատահական գտածոների ընթացակարգի կիրառում: Ընթացակարգն ուղղված կլինի հողային աշխատանքների ընթացքում բացահայտվելիք բոլոր գտածոներին՝ հետևյալ միջոցառումների իրականացման միջոցով.
 - Համապատասխան անձնակազմի և պայմանագրով աշխատողների ուսուցում պատահական հնագիտական գտածոների ճանաչման, դրանց հետ վարվելակերպի և արձագանքի ուղղությամբ;
 - Հուշարձանների գնության իրականացում, նախքան շինարարական աշխատանքների սկիզբը, երբ հողը մաքրված է ,
 - Հնագետների տեղաբաշխումը շինարարության վայրերը վերահսկելու համար, որպեսզի վերջիններս ուղղորդեն հնագիտական գտածոների ճանաչման և արձագանքման գործընթացը հողային աշխատանքների իրականացման ընթացքում,
 - Արձանագրությունների կազմում պատահական գտածոներին արձագանքելու համար, ներառյալ աշխատանքի ժամանակավոր դադարեցումը գտածոների հայտնաբերման վայրում և գնահատում հնագիտական մոնիտորինգի միջոցով;
 - Անհրաժեշտության դեպքում պետական մարմինների ծանուցում,

- Պատահական գտածոների գնահատման և պեղումների արագացված ընթացակարգերի կիրառում, ազդեցությունների սահմանափակման համար, միաժամանակ նվազեցնելով շինարարական աշխատանքների ուշացումները,
- Մոնիտորինգային գործունեության և պատահական գտածոների արձագանքման վերստուգիչ գրանցումների վարում:

- Հետախուզահորերի տարածքների ռեկուլտիվացիա: Հողի վերին շերտի պահպանության նպատակով նախագծով նախատեսվում է հորատահարթակների կառուցման ժամանակ հանել այլուվիալ-դելյուվիալ և հողի շերտը (91.2մ³ չափով, այդ թվում 57.0մ³ այլուվիալ դելյուվիալ նստվածքներ, 34.2մ³ հողաբուսական շերտ), առանձնացնել հողաշերտը և դրանք պահեստավորել առանձին-առանձին, իսկ աշխատանքների ավարտից հետո, լանդշաֆտի վերականգնման նպատակով հետ լցնել այլուվիալ-դելյուվիալ առաջացումները, այնուհետև տարածքը ծածկել հողաբուսական շերտով:

Ռեկուլտիվացիայի ենթակա ապարների ծավալը հաշվարկվում է տարածքի մակերեսից և վերականգնվում է միջինը 0.8մ խորության վրա, որից 0.5մ այլուվիալ-դելյուվիալ նստվածքներ, 0.3մ հողաբուսական շերտ: Ռեկուլտիվացիայի ենթակա ընդհանուր մակերեսը կազմում է 114մ²: Հետախուզահորերի անցման ժամանակ առաջանում է 91.2մ³ լեռնային զանգված, այդ թվում 57.0մ³ այլուվիալ-դելյուվիալ առաջացումներ ու 34.2մ³ հողաբուսական շերտ: Այդ ծավալները կարճաժամկետ կուտակվում են խախտված տարածքների անմիջական հարևանությամբ առանձին-առանձին և աշխատանքների անմիջապես ավարտից հետո ամբողջությամբ կօգտագործվեն խախտված հողատարածքների վերականգնման համար: Աշխատանքները կատարվելու են ձեռքով: Աշխատելու են 2 մարդ: Հետլցման համար հատկացվում է 180.0հազ.դրամ: Հողերի ռեկուլտիվացիայի համար պահանջվող ծախսերի հաշվարկը ներկայացված է աղյուսակ 16-ում:

Աղյուսակ 16.

Հ/Հ	Աշխատանքների և ծախսերի անվանումը	Չափ. միավորը	Արժեքը
1.	Աշխատավարձ ռեկուլտիվացիայի լեռնատեխնիկական փուլի աշխատանքների համար	հազ.դրամ	32.0
2.	Աշխատավարձ և նյութեր ռեկուլտիվացիայի կենսաբանական փուլի համար	, ----Ե	64.0
3.	Տրանսպորտ	, ----Ե	15.0
	Ընդամենը	, ----Ե	111.0
4.	ԱԱՀ 20%	, ----Ե	22.2
	Ընդամենը	, ----Ե	133.2

Ծրագրավորված բնապահպանական միջոցառումները ներկայացվում են նաև աղյուսակի տեսքով.

Աղյուսակ 17.

Գործողությունը	Հնարավոր ազդեցությունը շրջակա միջավայրի բնական բաղադրիչի վրա	Չեզոքացման միջոցառումը	Արժեքը
1	2	3	4
Հետախուզական փորվածքների անցում, տրանսպորտի տեղաշարժ	Փոշու և ծխագազերի արտանետումներ, մթնոլորտային օդի որակի փոփոխություն	Ջրցան	Տարեկան 50.0հազ.դրամ
		Արտաթորվող թունավոր նյութերի չեզոքացուցիչ սարքերի տեղադրում	Մեքենաները կահավորված են համապատասխան սարքերով, լրացուցիչ ծախս չի նախատեսվում
		Մթնոլորտային օդի որակի պարբերական մոնիթորինգ	Տարեկան 110.0հազ.դրամ
		Խախտված տարածքների վերականգնում	133.2հազ.դրամ*
	Հողերի խախտում հետախուզական հորերի սահմաններում	Հողի շերտ նախնական հեռացում և պահպանում: Խախտված տարածքների վերականգնում (լեռնատեխնիկական և կենսաբանական փուլերով)	133.2հազ.դրամ*
	Տեղամասի տարածքի հողերի աղտոտում նավթամթերքներով	Տեխնիկայի և ավտոտրանսպորտի լիցքավորումը, յուղերի փոխարինումը, մեքենաների տեխնիկական սպասարկումը կատարվելու է մոտակա բնակավայրերում	Այս հողվածով ծախսեր չի իրականացնելու
		Բետոնե սալերի տեղադրում տեխնիկայի տեղաշարժի համար	115.0հազ.դրամ
		Հողերի աղտոտվածության մոնիթորինգ	Տարեկան 60.0հազ.դրամ

	Արաքսի հնահունի տարածքի գրունտային ջրերի աղտոտում նավթամթերքներով	Տրանսպորտի տեղաշարժ բացառապես գոյություն ունեցող դաշտամիջյան ճանապարհներով և բետոնե սալերով	100.0հազ.դրամ
	Բուսածածկի խախտում հետախուզական հորեր սահմաններուն	Խախտված տարածքների վերականգնում (լեռնատեխնիկական և կենսաբանական փուլերով)	133.2հազ.դրամ*
Կենսաբազմազանության մշտադիտարկում, տարեկան մեկ անգամ պարբերականությամբ		Տարեկան 235.0հազ.դրամ	
ՀՀ կառավարության 2014թ. հուլիսի 31-ի N781-Ն որոշման պահանջների ապահովում		Տարեկան 75.0հազ.դրամ	
	Կենդանիների միգրացիա լանդշաֆտի խախտման և առաջացող աղմուկի հետևանքով	Խախտված տարածքների վերականգնում (լեռնատեխնիկական և կենսաբանական փուլերով)	133.2հազ.դրամ*
		Աղմուկի մակարդակի չափումներ	Տարեկան 60.0հազ.դրամ
Անձնակազմի կենսագործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ստեղծում	Տեղամասի տարածքի աղբոտում կենցաղային թափոններով	Կենցաղային աղբի հավաքում հատուկ պարկերի մեջ և հետագա տեղափոխվում մոտակա աղբահավաք կետեր	Տարեկան 150.0հազ.դրամ
	Տեղամասի տարածքի աղտոտում կենցաղային արտահոսքերով	Հորատիպ բետոնապատ անջրաթափանց զուգարանի շինարարություն	Կատարվելու է նախքան հետախուզական աշխատանքների մեկնարկը, 25.0հազ.դրամ
		Հորատիպ զուգարանի դատարկում հատուկ ծառայության ուժերով	Տարեկան 80.0հազ.դրամ

* նույն գումարն է, որը վճարվում է շրջակա միջավայրի պահպանության դրամագլխին ՀՀ կառավարության 21.10.2021թ.-ի N1733-Ն որոշման դրույթներին համապատասխան

6. ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐ

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքում հնարավոր արտակարգ իրավիճակների նկարագիրը ներկայացվում է ստորև :

I. Արտածին երկրաբանական երևույթներով պայմանավորված արտակարգ իրավիճակներ

Եղեգնուտի հանքավայրի 1-ին տեղամասի տարածքը հարում է Միջին Արաքսյան գոգավորության ցածրադիր մասին՝ միջլեռնային տեկտոնական իջվածք հանդիսացող Արարատյան դաշտին : Դաշտը ձգվում է հյուսիս-արևմուտքից հարավ-արևելք ավելի քան 200կմ, 25-45կմ լայնությամբ : Տարածքի մակերևույթը հարթ է, գրեթե հորիզոնական, առաբձին հատվածներում՝ թույլ զառիկող, թեքության անկյունը տատանվում է 4-9° սահմաններում :

Համաձայն Հայաստանում սողանքների տեխնիկական տեղեկագրի (Միջազգային համագործակցության ճապոնական գործակալություն, ՀՀ քաղաքաշինության նախարարություն, 2005) տեղամասի շրջանում սողանքային երևույթներ չեն արձանագրվել : Հետևաբար, սողանքային երևույթների հետ կապված արտակարգ դրություններ չեն լինելու :

II. Երկրաշարժով պայմանավորված արտակարգ իրավիճակներ

Ըստ ՀՀ քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020 թվականի դեկտեմբերի 28-ի «Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. նախագծման նորմեր» N 102-Ն հրամանի՝ 1-ին տեղամասը գտնվում է 1-ին սեյսմիկ գոտում, որին բնորոշ է 300սմ/վրկ² գրունտի հորիզոնական արագացման մեծություն :

Երկրաշարժի հետ կապված արտակարգ իրավիճակներում արագ արձագանքելու նապատակով նախատեսվում է տեղամասում աշխատող անձնակազմի համար կազմակերպել իրազեկման դասընթացներ և ներկայացնել գործողությունների համառոտ ծրագիրը : Երկրաշարժի դեպքում՝ ցնցումները զգալու ժամանակ հանքում աշխատող անձնակազմը պարտավոր է.

- անջատել բոլոր գործող սարքավորումները, մեխանիզմներն ու մեքենաները,
- հեռանալ մեքենաների և մեխանիզմների տեղակայման վայրից,
- դուրս գալ վազոն-տնակից,
- կանգնել բացօթյա տարածքում,

- կապ հաստատել կազմակերպության ղեկավարության հետ՝ իրազեկելով տարածքում գտնվող աշխատակիցների քանակի և ընդհանուր իրավիճակի վերաբերյալ,
- կապ հաստատել տարածքային կառավարման մարմինների հետ՝ իրազեկելով տարածքում գտնվող աշխատակիցների քանակի և ընդհանուր իրավիճակի վերաբերյալ,
- հանքի սպասարկող մեքենաներով ապահովել աշխատակիցների տարհանումը,
- տեղամասում տեղադրված վագոն-տնակում ապահովել առաջին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղորայքի առկայությունը:

III. Հրդեհային անվտանգությունն ապահովելու համար աշխատակիցները տեղեկացվելու են տեխնոլոգիական պրոցեսներում օգտագործվող նյութերի հրդեհավտանգության վերաբերյալ: Նշանակվելու է հրդեհային անվտանգության համար պատասխանատու անձ, մշակվելու է հրդեհի դեպքում անձնակազմի գործողությունների պլան: Տեղամասի հատուկ հատկացված վայրում տեղադրվելու են հրդեհաշիջման սկզբնական միջոցներ՝ կրակմարիչներ, ավագով արկղ, քահ:

V. Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների (քամու արագացում, անհողմություն, անոմալ բարձր շոգ կամ ցուրտ, թանձր մառախուղ, ամպրոպ): Անբարենպաստ օդերևութաբանական պայմանների իհայտ գալու դեպքում կիրառվում են հետևյալ միջոցառումները (ըստ իրավիճակի).

- ավելացվում է կատարվելիք ջրցանը,
- կրճատվում է աշխատանքի տևողությունը,
- կրճատվում է միաժամանակ աշխատող մեքենաների և մեխանիզմների քանակությունը,
- նվազեցվում է փոշեգոյացման հետ կապված աշխատանքների ծավալները,
- բեռնատար մեքենաները կահավորվում են հատուկ մառախուղի լույսերով,
- աշխատակիցները պատսպարվում են տեղամասի տարածքում տեղադրված վագոն-տնակում:

Տեղամասում երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքների անվտանգ իրականացման նպատակով.

- աշխատանքի են թույլատրվում անձիք, որոնք ունեն հատուկ պատրաստվածություն և որակավորում,

- օգտագործել մեքենաներ և մեխանիզմներ, սարքավորումներ և նյութեր, որոնք համապատասխանում են անվտանգության պահանջներին և սանիտարական նորմերին,
- անցկացնել պլանային-զգուշացնող համալիր վերանորոգումներ, պրոֆիլակտիկ աշխատանքներ և այլ դիտարկումներ,
- աշխատանքի ժամանակ պետք է պահպանվեն անվտանգության տեխնիկայի կանոնները:

Նախատեսվում է կատարել պլանային աշխատանքներ ուղղված արտադրական տրավմատիզմի նվազեցմանը, ժամանակին, ոչ ուշ քան երեք ամիսը մեկ, աշխատակիցների հետ անցկացնել հրահանգավորում անվտանգության տեխնիկայի գծով:

7. ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՄՈՆԻԹՈՐԻՆԳ

Ավագակոպճային խառնուրդի հետախուզման ընթացքում ընկերությունը իրականացնելու է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանն և մեղմացմանն ուղղված հետևյալ մշտադիտարկումները.

1. մթնոլորտային օդ կատարվող աղտոտող նյութերի արտանետումների որակական և քանակական պարամետրերի պարբերական չափումներ՝ յուրաքանչյուր շաբաթը մեկ անգամ,
2. նավթամթերքներով արտադրական հրապարակի տարածքի աղտոտվածության մոնիթորինգ՝ ամսեկան մեկ անգամ,
3. Զարթոնք գյուղի մոտ աղմուկի մակարդակի չափումներ՝ տարեկան մեկ անգամ
4. 1-ին տեղամասի և հարակից տարածքում կենսաբազմազանության դիտարկում:

Ընդերքօգտագործման հետևանքով բնապահպանական կորուստների նվազեցման, անվերադարձ ազդեցության կանխարգելման և աղտոտվածության ուսումնասիրության նպատակով վերցված նմուշների լաբորատոր հետազոտությունը նախատեսվում է իրականացնել հավատարմագրված, համապատասխան հավաստագրեր ունեցող լաբորատորիաներում :

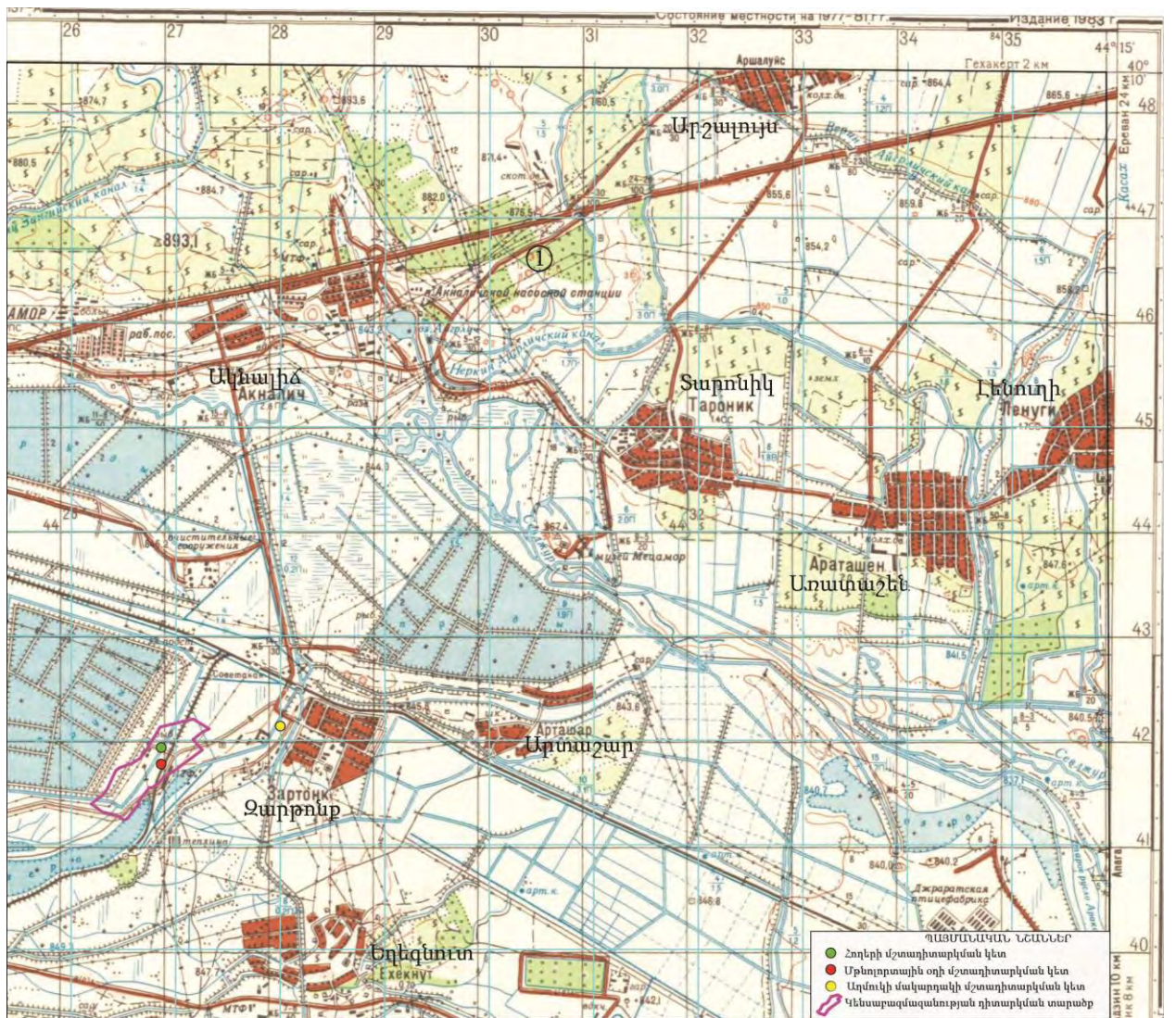
Կենսաբազմազանության դիտարկումը կատարվելու է համապատասխան մասնագետների կողմից (բուսաբան, կենսաբան)՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Մշտադիտարկման տեսակների վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է նաև աղյուսակ 18-ում :

Մշտադիտարկումների կատարման համար տարեկան նախատեսվում է մասնահանել 450.0հազ.դրամ :

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության աղտոտման կանխարգելման մոնիտորինգի կետերի նախնական տեղադիրքը ներկայացված է ստորև նկար 15-ում:

Մշտադիտարկումների օբյեկտը	Մշտադիտարկումների վայրը	Ազդեցության դրսևորման հիմնական աղբյուրները	Մշտադիտարկումների տեսակը, պարբերականությունը
1	2	3	4
Անօրգանական փոշի, ծխագազեր	Արտադրական հրապարակի	Մեքենաների տեղաշարժ, փորվածքների անցման աշխատանքներ	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, շաբաթական մեկ անգամ՝ 24 ժամ տևողությամբ
Հողային ռեսուրսներ	Արտադրական հրապարակի տարածք	Աղտոտում նավթամթերքներով, դեզրադացում մեխանիզմների, մեքենաների աշխատանքի հետ կապված	Նմուշառում, նմուշի լաբորատոր հետազոտություն, ամսական մեկ անգամ
Բուսական ծածկ և կենդանական աշխարհ	Հայցվող տարածք և հարակից շրջան	Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ, աղմուկ, վիբրացիա	Դիտողական զննում, երթուղիներ, ֆոտոթակարդներ, հետքերի, սննդի մնացորդների և էքսկրեմենտների զննում, տարեկան մեկ անգամ
Աղմուկի մակարդակ	Զարթոնք գյուղ	Երկրաբանական ուսումնասիրության աշխատանքներ	Զափումներ ավտոմատ սարքերով

Նկար 15.

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ -ի տվյալներ
2. Почвы Армянской ССР. Ред./ Р.А. Эдилян, Г.П. Петросян, Н.Н. Розов. Ереван: “Айастан”, 1976 г.
3. Հայաստանի բույսերի Կարմիր Գիրք.– 2010թ.
4. Հայաստանի կենդանիների Կարմիր Գիրք.– 2010թ.
5. Флора Армении / под ред. А.Л.Тахтаджяна. – Ереван: изд-во АН Арм ССР
6. Животный мир Армянской ССР. Даль С.К ,1954
8. “Растительность Армянской ССР”. Магакьян А.К.
9. “Флора, растительность и растительные ресурсы Армении”, Институт ботаники НАН РА Армянское ботаническое общество. Ереван
10. “Дикорастущие съедобные растения Армении”. А.П. Тер-Восканян, Ученые записки Ереванского государственного института.
11. “Цветущие уголки биоразнообразия”, FAO,
<http://www.fao.org/3/i1687r/i1687r08.pdf>
12. ՀՀ Արմավիրի մարզպետարանի պաշտոնական կայք

Գյուղատնտեսական նպատակներով օգտագործվող հողերի տեղադիրքը

